Пщэдей Урысей Федерацэм и махуэщ

ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ
АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№112 (21.270) ● 2008 гъэм мэкъуауэгъуэм (июным) и 11, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Урысейм и Махуэм ирихьэлIэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент Къанокъуэ Арсен Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхухэм

зэрызахуигъазэр

Си хэкуэгъу лъапIэхэ!

Ди лъэпкъыбэ къэралым и цIыхухэм пщэдей ягъэлъапIэ къэрал гуфIэгъуэр - Урысейм и Махуэр.

А махуэр гуфIэгъуэ пIалъэу зэрагъэуврэ блэкIа илъэсхэм екIу экIа зэхъуэкIыныгъэ уэрхэм гъэунэхуныгъэ куэд къытхузэдахьащ. Нобэ шэч къытумыхьэжу жыпIэ хъунущ: Урысейм зэман мытыншым къыдэкIуа гъэунэхуныгъэхэр тэмэму къызэринэкIащ, блэкIа лIэщIыгъуэм и 90 гъэхэм я политикэ борэнхэмрэ зэрызехьэхэмрэ къыхэкIри, зыужьыныгъэ зэпIэзэрытым и гъуэгум тегушхуауэ теуващ. Нэры- лъагъущ экономикэм зэрызиуэжь псынщIагъым зэрыхэхъуэр, къэралым и финанс зэфIэкIхэр нэхъ лъэщ зэрыхъур. Абыхэм я фIыщIэкIэ мыхьэнэшхуэ зиIэ социальнэ къалэнхэр гъэзэщIэнымкIэ, урысей цIыхухэм я псэукIэр егъэфIэкIуэнымкIэ Iэмал хъарзынэхэр къызэгъэпэща мэхъу. А псоми я щIыIужкIэ Урысейр дуней псом щынэхъ къэрал лъэщхэм яхэувэжащ.

А Iуэху псоми зэрыхуэфащэкIэ ди Къэбэрдей-Балъкъэрри хэтщ. Иужь илъэсхэм республикэм шэщIауэ зыщауж псэукIэм пыщIа IэнатIэ псоми. Гъэ къэс экономикэр нэхъ псынщIэу йофIакIуэ, социальнэ къалэнхэр зэкIэлъыкIуэу дэгъэкIа мэхъу. Жылагъуэ-политикэ щытыкIэр зэтеувэжащ, жылагъуэ гъащIэм демократием и хабзэхэр щоув, цIыхухэм властым хуащI дзыхьым хохъуэ.

А псоми быдэу уи фIэщ ящI Урысей Федерацэм и цIыхухэм я лъэпкъыбэ унагъуэ зэкъуэтым хэту Къэбэрдей-Балъкъэрым и цIыхухэр мамырыгъэм, демократием, псэукIэр егъэфIэкIуэным я гъуэгум тету япэкIэ зэрыкIуэнур.

Махуэшхуэ къэблэгъамкIэ дыщалъхуа Къэбэрдей-Балъкъэрым си гуапэу сохъуэхъу, ди цIыху псоми, дэтхэнэ зы унагъуэми фIыгъуэ, узыншагъэ, мамырыгъэ, ефIэкIуэныгъэ яIэну си гуапэщ.

Махуэшхуэ ислъэмей.
Сурэтыр МАМИЙ Руслан *трихащ.*

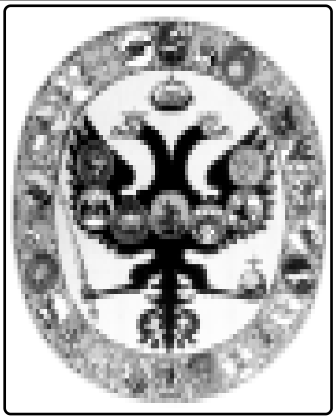

Урысей къэралыгъуэм и мыхъурышхуэр, Къэбэрдей хэкумрэ Черкасскэ пщыхэмрэ я дамыгъэхэр зытетыр. *1698 гъэ*

Зыужьыныгъэм и лъэхъэнэщIэ

Пщэдей илъэс 18 ирокъу Урысейр къэрал щхьэхуэ зэрыхъурэ. 1990 гъэм мэкъуауэгъуэм и 12-м РСФСР-м и цIыхубэ депутатхэм я япэ съездым УФ-м и къэрал суверенитетыр щагъэуващ икIи абыкIэ къагъэлъэгъуащ демократие хабзэрылажьэ къэрал къызэрагъэпэщыну зэрамурадыр. Къэрал суверенитетым и Декларацэр къищтэныр тхыдэм Урысейр фIэкIыпIэ имыIэу зыхуиша Iуэхугъуэт. Декларацэм щыубзыхуат ССР-хэм я Союз къэщIэрэщIэжам хэту демократие хабзэрылажьэ къэрал къызэрагъэпэщыну зэрытраухуар.

«СУВЕРЕНИТЕТ» псалъэм Iуэхугъуэ зыбжанэ къызэщIеубыдэ. Абы къокI къэралыр езым и щIыналъэм щытепщэныр, дунейпсо Iуэхухэм щыщхьэхуитыныр, къэрал кIуэцI, къэрал щIыб лэжьыгъэхэр зэригъэкIуэжыныр.

НапэкIуэцI цIыкIуитI фIэкIа мыхъу а тхылъым къызэIуихащ лIэщIыгъуэ куэдкIэ къэгъуэгурыкIуэ тхыдэ, щэнхабзэ, хабзэ быдэхэр зиIэ Урысей Федерацэм и къэралыгъуэм и зыужьыныгъэм и лъэхъэнэщIэр. Хабзэрылажьэ къэралым хуэгъэза лъэбакъуэшхуэу уващ цIыхум и хуитыныгъэхэмкIэ яубзыхуа дунейпсо пщалъэхэр къызэралъытэр, езыхэм я лъэпкъ-къэралыгъуэ хэгъуэгухэм я щIыбкIэ щыпсэу е апхуэдэхэр Урысейм щызимыIэххэ лъэпкъхэм я политикэ, экономикэ, щэнхабзэ хуитыныгъэхэм шэсыпIэхэр зэрыратыр зэрыжаIэр. Декларацэм хабзэхэр къыдэзыгъэкI, зыгъэзащIэ, суд властхэр зэщхьэщыгъэкIыныр хабзэрылажьэ къэралу щыт Урысейр зытетыну мыхьэнэшхуэ дыдэ зиIэ хабзэу игъэуващ.

Иджы, илъэс 18 дэкIа нэужь, наIуэ къэхъуащ Декларацэм щыщIэгъэбыда Iуэхугъуэхэм фэрыщIагъэ лъэпкъ зэрыхэмытыр, ахэр зэпIэзэрыту зэрагъэзащIэр.

Урысейм хузэфIэкIащ дуней псом щагъэнэхъыщхьэ цIыхугъэмрэ хуитыныгъэ пщалъэхэмрэ я хабзэхэр къыщалъытэ демократие хабзэрылажьэ къэрал къызэригъэпэщын. Абы и купщIэ нэхъыщхьэр лъэпкъ-къэралыгъуэ хэгъуэгухэм я Федерацэрт. Ар щыщIагъэбыдащ 1993 гъэм дыгъэгъазэм и 12-м IэIэткIэ къащта УФ-м и Конституцэм. Къэрал суверенитетым и Декларацэм къыкIэлъыкIуэу Конституцэм игъэуващ цIыхур, абы и щхьэхуитыныгъэхэр лъапIэныгъэ нэхъыщхьэ дыдэу къыщалъытэ демократие хабзэрылажьэ къэралу Урысейр зэрыщытыр.

Дэ диIэщ сыт и лъэныкъуэкIи зэтеухуа, зэфIэкIышхуэ зыбгъэдэлъ хабзэгъэув органхэр - Къэрал Думэрэ ФедерацэмкIэ Советрэ. УФ-м и Конституцэ Судыр, Суд Нэхъыщхьэр, Арбитраж Судыр хъарзынэу мэлажьэ. Къэрал суверенитетым и Декларацэм щыубзыхуащ дунейпсо правэм и хуитыныгъэхэу дэнэкIи къыщалъытэхэм зэрителъхьэр икIи сыт хуэдэ къэралхэми лъэпкъми мамыру, ягурыIуэу ядэпсэуну зэрыхьэзырыр. Мис аращ, СССР-у щытам и хуитыныгъэхэр къызыхуигъанэкIэрэ, Урысейм езым хуэфащэ увыпIэ дунейм щиубыдыну Iэмал къезытар. ИпэжыпIэкIэ жытIэ хъунущ УФ-м и къэрал суверенитетым и Декларацэм щыубзыхуа хабзэ нэхъыщхьэхэр пхагъэкIыфауэ. Урысейм езым и зэфIэкIыр къыщызэтригъэнэжащ ООН-м Шынагъуэншагъэмкlэ и Советым, 1996 гъэм Европэ Советым хагъэхьащ.

Геляхов Абдуллэхь

Хабзэрылажьэ къэрал нэс ухуэныр Iуэху къызэрыгуэкIкъым. Нобэ дэ долъагъу Декларацэр къэралым къыщыхъу зэхъуэкIыныгъэхэр къызэралъытэ пщалъэ зэрыхъуар. Ар къащта нэужь, зы цIыхур езы къэрал псом хуагъэдащ. Абы щIигъэбыдащ хабзэрылажьэ къэралым и демократие хабзэ нэхъыщхьэхэу псоми япэ ирагъэщхэр.

Ди республикэми щызэтеуващ демократие жылагъуэм и хабзэ нэхъыфIхэм тегъэпсыхьа политикэ ухуэкIэ. Дэ диIэщ зэфIэкI зыбгъэдэлъ Президент, Парламент, Конституцэ Суд, Правительствэрэ щIыпIэ самоуправленэмкIэ IуэхущIапIэхэмрэ. Урысейм хэт хабзэрылажьэ демократие къэралу Къэбэрдей-Балъкъэрым дяпэкIи зэрызиужьыну Iэмалхэр къызэдгъэпэщащ, Федерацэмрэ республикэмрэ я сэбэп зыхэлъхэр зэдгъэщIащ.

Мэкъуауэгъуэм и 12-р Урысей Федерацэм и къэрал гуфIэгъуэщ. Абы Урысейм и тхыдэм лъэхъэнэщIэ къыхузэIуихащ, къэралыгъуэм теплъэщIэ иритащ. Псоми ди нэгу щIокI ар къэгъазэ имыIэу демократием и гъуэгум зэрытеувар.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и Конституцэ Судым къыбгъэдэкIыу Урысей Федерацэм и Махуэ лъапIэмкIэ сынывохъуэхъу. Абы фIы къыфхудэкIуэну, узыншагъэ быдэрэ зэIузэпэщ псэукIэрэ фиIэну си гуапэщ.

ГЕЛЯХОВ Абдуллэхь,
КъБР-м и Конституцэ Судым и унафэщI.

Урысейм и махуэр щагъэлъапIэм ирихьэлIэу екIуэкIыну Iуэхугъуэхэр

Пщэдей, мэкъуауэгъуэм и 12-м, ди къэрал псом щагъэлъапIэ Урысей Федерацэм и махуэр. Ди республикэм и щIыналъэ зэхуэмыдэхэми абы хухэха Iуэхугъуэхэр щокIуэкI.

ПащIэ Бэчмырзэ и цIэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр республикэ сабий библиотекэм нобэ щокIуэкI «Ди лъахэр зыщ - Урысейрщ» жыхуиIэ зэIущIэр. Мэлбахъуэ Тимборэ и цIэр зезыхьэ лъэпкъ библиотекэм дыгъуасэ къыщызэIуахащ «Урысейм и щхьэхуитыныгъэм и махуэ» зыфIаща тхылъ гъэлъэгъуэныгъэ. Мечиев Кязим и цIэр зезыхьэу Налшык дэт ныбжьыщIэ библиотекэм нобэ щыщIэдзауэ щагъэлъагъуэ махуэшхуэм епха тхылъ, сурэт гъэщIэгъуэнхэр. Сыхьэтыр 12-м Бахъсэн къалэм ЩэнхабзэмкIэ и унэм и гупэ утым щекIуэкIынущ республикэм и къэфакIуэ гупхэм, уэрэджыIакIуэхэм щыщхэм я концерт.

Мэкъуауэгъуэм и 12-м, сыхьэтыр 11-м КъБР-м и Парламентым зи ныбжьыр илъэс 14 ирикъуахэм паспортхэр щратынущ.

ИСТЕПАН Залинэ.

КъБР-м Щэнхабзэмрэ хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ и министерствэм республикэм ис псори мэкъуауэгъуэм и 12-м сыхьэтыр 17-м Абхъазым и утым щекIуэкIыну гуфIэгъуэ концертым еплъыну кърегъэблагъэ.

А концертым хэту иджы япэу утыку къихьэнущ «Си Къэбэрдей-Балъкъэр» республикэ зэпеуэм щытекIуа уэрэджыIакIуэ ныбжьыщIэхэр. А махуэм фи гум куэдрэ имыхужын къафэ хьэлэмэтхэр флъагъунущ, уэрэд дахэхэр зэхэфхынущ.

КъБР-м Щэнхабзэмрэ хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ и министерствэ.

ЩIэнгъуазэм хуэдэ

● «Адыгэ псалъэр» къыхызох

Ди анэдэлъхубзэкIэ республикэм къыщыдэкI газетым мыхьэнэшхуэ иIэщ, псом хуэмыдэу егъэджакIуэхэм я дежкIэ. Къэралым, республикэм щекIуэкI Iуэхугъуэ куэдым щыгъуазэ дызэрыхуищIым къищынэмыщIа, абы гъэсэныгъэ-ущиныгъэ къалэни егъэзащIэ. Псалъэм папщIэ, ар егъэджакIуэхэм сэбэпышхуэ къытхуохъу щIэблэм щIэныгъэ куу ябгъэдэтлъхьэнымкIэ.

ДИ ТХАКIУЭХЭМ ятеухуа тхыгъэхэр, абыхэм я IэдакъэщIэкIхэр, лъэпкъ тхыдэм уризыгъэплъэж очеркхэр, хъыбархэр ди лэжьыгъэм куэдрэ къыщыдогъэсэбэп. КлассщIыб лэжьыгъэ хэр гъэщIэгъуэну, купщIафIэу зэхэдгъэувэнымкIэ ахэр уасэ зимыIэщ. Апхуэдэу а тхыгъэхэр дэIэпыкъуэгъу яхуохъу доклад, реферат зыгъэхьэзыр еджакIуэхэми.

Гуапэ тщымыхъуу къанэркъым «Адыгэ псалъэм» егъэджакIуэхэм яхухэха «Си еджапIэ - си къежьапIэ» напэкIуэцI щхьэхуэ зэриIэри. Мазэ къэс зэ ягъэхьэзыр напэкIуэцIым зи лэжьыгъэм ехъулIэ егъэджакIуэхэм ятеухуа, курыт школхэм щекIуэкI Iуэху гъэщIэгъуэнхэр къыщыгъэлъэгъуэжа тхыгъэхэр, IэщIагъэлI пашэхэм я жыIэхэр къыт охуэ. Апхуэдэ лэжьэкIэр щапхъэ яхуохъу егъэджакIуэхэм.

ЖыпIэнурамэ, «Адыгэ псалъэм» къыщыбгъуэтынущ гъащIэм и унэтIыныгъэ куэдым ущызыгъэгъуазэ тхыгъэхэр. Уеблэмэ ар къэплъытэ хъунущ махуэ къэс къыдэкI лъэпкъ щIэнгъуазэу. АтIэ, укъызыхэкIа лъэпкъым и IуэхущIафэхэм, дуней псом къыщыхъухэм уи анэдэлъхубзэкIэ ущызыгъэгъуазэ газетыр адыгэу зызыбжыж дэтхэнэми и унагъуэм щхьэ имыхьэрэ?!

БИЩIО Люсэ,
адыгэбзэмкIэ езыгъаджэ. Хьэтуей къуажэ.

Ди газетыр къыфIэрыхьэну фыхуеймэ

Ди щIэджыкIакIуэ лъапIэхэ!

Фигу къыдогъэкIыж 2008 гъэм и етIуанэ илъэс ныкъуэм къыфIэрыхьэну газетхэм, журналхэм Iэ кэм и пощт IуэхущIапIэ псоми. тедзэныр зэрекIуэкIыр.

Илъэс ныкъуэм газетым и уасэщ сом 356-рэ кIэпIейкIи 10-рэ.

«Адыгэ псалъэм» Iэ щытевдзэ хъунущ республи-

Ди индексыр 51531

Зэхъуэкlыныгъэ хэлъхьэн хуейуэ къелъытэ

Медведев Дмитрий къелъытэ тезырхэр зэрытралъхьэ хабзэхэм зэхъуэкIыныгъэ хэлъхьэн хуейуэ.

Апхуэдэу абы щыжиIащ УФ-м цIыхухэм я хуитыныгъэхэмкIэ и уполномоченнэ Лукин Владимир дыгъуасэ щыхуэзам.

Президентыр арэзы техъуащ лей зылъысахэм я хуитыныгъэхэр хъумэным и къызэгъэпэщыкIэм ныкъусаныгъэ зэрыхэлъым. Тlуми къагъэлъэгъуащ ар Iэмал имыIэу гъэлъэщын зэрыхуейр.

ЩэнхабзэмкIэ министерствэм хагъэхьэж

Щэнхабзэмрэ кинематографиемкIэ федерал агентствэр зэрызэхуащIыжым къыхэкIыу, Премьер-министр Путин Владимир а IуэхущIапIэм и унафэщI Швыдкой Михаил и къулыкъум тригъэкIащ.

Апхуэдэу щыжеIэ накъыгъэм и 7-м УФ-м и Правительствэм къыдигъэкIа унафэм.

2004 гъэ лъандэрэ Швыдкой Михаил зэрихьа IэнатIэм и къалэнхэр дяпэкIэ ЩэнхабзэмкIэ министерствэм игъэзэщIэнущ.

Чэнджэщ щхьэпэхэр щагъуэтынущ

Курыт школыр къэзыухауэ Мэзкуу и еджапIэ нэхъыщхьэхэм мы гъэм щIэтIысхьэнухэм папщIэ дыгъуасэ телефон хэха ягъэуващ. Ар лэжьэнущ бадзэуэгъуэм и 10 пщIондэ. АбыкIэ псалъэхэм юрист Iэзэхэм я деж чэнджэщ щхьэпэхэр щагъуэтынущ.

Мэзкуу и кодыр 495-щ, телефон хэхам и номерыр 670-48-52-щ.

Хуейхэр абыкIэ псалъэ хъунущ блыщхьэмрэ бэрэжьеймрэ сыхьэти 10-м щыщIэдзауэ 12 хъуху, сыхьэт 14-м щегъэжьауэ 16 пщIондэ.

(ИТАР-ТАСС).

Мы махуэхэм

Мэкъуауэгъуэм и 11, *бэрэжьей*

◆Илъэс 60 и пэкIэ къыхалъхьащ ООН-м и япэ мамырщIэкъу Iуэхугъуэр. 1948 гъэм накъыгъэм и 29-м ООН-м ШынагъуэншагъэмкIэ и Советым къищта унафэм ипкъ иткIэ, а илъэс дыдэм мэкъуауэгъуэм и 11-м Лъэпкъ Зэгуэтхэм я Организацэм деж къыщызэрагъэпэщащ зэкIужыным теухуа зэгурыIуэныгъэхэр Палестинэм зэрыщагъэзащIэм кIэлъыплъыну IуэхущIапIэ щхьэхуэ.

◆Мэкъуауэгъуэм и 11 - 13-хэм Токио (Япония) щызэхэтынущ «Гупи 8-м» хыхьэ къэралхэм юстицэмрэ къэрал кIуэцI Iуэхухэмкlэ я министрхэм я зэIущIэ.

◆Илъэси 100 и пэкIэ къалъхуащ совет дзэ кхъухьлъатэзехуэштурман, авиацэм и генерал-полковник, Совет Союзым и ЛIыхъуужь (1943) **Ушаков Сергей** (1908 - 1986)

◆1957 гъэм Къэбэрдей-Балъкъэрым Ленин орденыр етIуанэу кърататщ.

◆**Дыгъэр къыщIэкIащ сыхьэти 5-рэ дакъикъэ 23-м, къухьэжынущ сыхьэт 20-рэ дакъикъэ 51-м.**

◆**Махуэм и кIыхьагъщ сыхьэт 15-рэ дакъикъэ 28-рэ.**

Мэкъуауэгъуэм и 12, *махуэку*

◆Красноярск къалэр илъэс 380-рэ зэрырикъур ягъэлъэпIэнущ (1628).

◆Илъэси 125-рэ и пэкIэ (1883) Екатеринбург-Тюмень гъущI гъуэгур яухуэн щIадзащ.

◆«Московская правда» газетым къыдэкIын зэрыщIидзэрэ илъэс 90 зэрырикъур ягъэлъэпIэнущ.

◆Илъэс 85-рэ и пэкIэ (1923) къалъхуащ урыс еджагъэшхуэ-биохимик, РАН-м и академик, СССР-м и Къэрал саугъэтымрэ (1979) Ленинымрэ саугъэтымрэ (1990) я лауреат **Солганик Р. И.**

◆Илъэс 70 и пэкIэ (1938) къалъхуащ урыс еджагъэшхуэ, РАН-м и физико-технологие институтым и унафэщI, РАН-м и академик **Орликовский А. А.**

◆1942 гъэм Зеикъуэ къуажэм къагъэIэпхъуат хамэ къэралыбзэр щаджу Ленинград дэт пединститутыр.

◆**Дыгъэр къыщIэкIынущ сыхьэти 5-рэ дакъикъэ 23-м, къухьэжынущ сыхьэт 20-рэ дакъикъэ 51-м.**

◆**Махуэм и кIыхьагъынущ сыхьэт 15-рэ дакъикъэ 28-рэ.**

Мэкъуауэгъуэм и 13, *мэрем*

◆1936 гъэм Къэбэрдей лъэпкъ драмэ театрыр къызэIуахащ.

◆Мэкъуауэгъуэм и 13 - 20-хэм Нью-Йорк щекIуэкIынущ ООН-м тенджыз хабзэмкIэ и Конвенцэм хэт къэралхэм я 18-нэ сессиер.

◆Илъэс 80 и пэкIэ (1928) къалъхуащ американ экономист, экономикэмкIэ Нобель и саугъэтым и лауреат (1994) **Нэш Джон**.

◆Илъэс 35-рэ и пэкIэ дунейм ехыжащ, совет биолог, селекционер, СССР-м и АН-мрэ ВАСХНИЛ-мрэ я академик, Социалист Лэжьыгъэм и тIэунейрэ и ЛIыхъужь (1957, 1971), Лениным и саугъэтымрэ (1959) СССР-м и Къэрал саугъэтхэмрэ (1946, 1979, зэрылIауэ) я лауреат **Лукьяненкэ П. П.** (1901 - 1973)

◆**Дыгъэр къыщIэкIынущ сыхьэти 5-рэ дакъикъэ 23-м, къухьэжынущ сыхьэт 20-рэ дакъикъэ 52-м.**

◆**Махуэм и кIыхьагъынущ сыхьэт 15-рэ дакъикъэ 29-рэ.**

ПлIанэпэр зыгъэхьэзырар ХЬЭЖЫКЪАРЭ Аликщ.

Лъэпкъ Iущыгъэ:
Бэр зэкъуэтмэ - текIуэныгъэщ.

Президент грантыр къахь

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. ***«Егъэджэныгъэ» лъэпкъ проектым ипкъ иткIэ, республикэм и курыт еджапIэ 14-м президент гранту сом мелуан зырыз иратынущ. Гъэ еджэгъуэщIэм щIимыдзэж щIыкIэ ахъшэхэр лауреатхэм Iэрагъэхьэнущ, школыр зыхуейхэр кърашэхуфын щхьэ-кIэ.***

КЪЭРЭШЕЙ-Шэрджэсым егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министрым и къуэдзэ Хьэжыбеикъуэ Светланэ къызэрыхигъэщамкIэ, президент грантыр къэхьыным щIыналъэм и курыт еджапIэу 24-рэ щIэбэнащ. ТекIуэныгъэ къэзыхьа 14-м щыщу 4-р къалэм, 10-р къуажэм дэтщ. Ахэр къыхахащ я лэжьыгъэ къызэгъэпэщыкIэхэмкIэ, еджапIэм зегъэужьынымкIэ зэхагъэува программэхэм я фIагъымкIэ, компьютер классхэмкIэ къызэрызэгъэпэща щIыкIэм елъытауэ.

Пэжыр къыжьэдакъуэ

АБХЪАЗ. ***Куржым и парламентым и депутатхэм загъэхьэзыр Москва и Iэтащхьэ Лужков Юрий я щIыналъэм ирамыгъэхьэну. Абы теухуа унафэ къыкIэлъыкIуэ зэIущIэм къыщаштэну я мурадщ.***

КУРЖЫ депутатхэр апхуэдэ Iуэхугъуэм щIыхуэкIуэм и щхьэусыгъуэр Абхъазымрэ Осетие Ипщэмрэ къэралыгъуэ щхьэхуэу Куржым къилъытэн хуейуэ Лужков Юрий иджыблагъэ зэрыжиIарщ.

Къыхэдгъэщынщи, Лужков Юрий Украинэм ирамыгъэхьэну иджыблагъэ Киев унафэ къищтащ, Севастополыр гуэхыпIэ имыIэу Урысей Федерацэм и щIыналъэу икIи ар къэралым гуэгъэхьэжын хуейуэ зэрыжиIам щхьэкIэ.

Куржым и президент Саакашвили Михаил Лужков Юрий теухуауэ и Iуэху еплъыкIэр иджыри жиIакъым.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

● Тэрч куей

IэнатIэхэм къахохъуэ

Джылахъстэнейм къыщызэIуах лэжьапIэ IэнатIэхэм нэрылъагъуу къахохъуэ. «Тэрч налмэс» ОАО-м егъэщIылIауэ зы зэманкIэ узэIэбэкIыжмэ, иригъэжьащ кхъуэщын лIэужьыгъуэхэр, пластикэ щхьэгъубжэхэр, фIэIугъэхэр къыщыщIагъэкI линэхэр. Иджы абыхэм къахэхъуащ горох щхъуантIэм щелэжьыну нэгъуэщI зы IэнатIи. 2009 гъэм яутIыпщыну я мурадщ промышленностым къыщагъэсэбэп Iэмэпсымэ лIэужьыгъуэхэр щагъэхьэзыр линэ. Бадзэуэгъуэ мазэм къриубыдэу Тэрч куейм къыщызэIуа-хынущ илъэсым хуэзэу чырбыш мелуан 15 къыщыщIагъэкIыну завод. Чырбышыр къызыхащIыкIыну ятIэ гъуэжь къыщIэхыпIэхэр IэщIагъэлIхэм къапщытащ, лэжьыгъэ щхьэхуэхэри щрагъэкIуэкIащ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

●КъБР-м и Парламентым

ФIыгъуэ нэхъыщхьэ дыдэ

ЦIыхухэм я псэукIэр егъэфIэкIуэным пыщIа къалэнхэр пхуэгъэзэщIэнукъым ди зэманым къыдэкIуа гугъуехь нэхъ ин дыдэхэм ящыщ зыр - къалэхэмрэ къуажэхэмрэ псы къабзэкIэ къызэгъэпэщыным теухуар - гъэзэкIуэжа мыхъуауэ. Абы хуэунэтIащ «Псы къабзэ» Iуэхур.

А программэр зыхуэунэтIа мурадхэм нобэ топсэлъыхь КъБР-м и Парламентым Аграрнэ политикэмрэ щIыуэпсыр къэгъэсэбэпынымкIэ и комитетым и унафэщIым и къуэдзэ, «Зыуэ щыт Урысей» урысейпсо политикэ партым и Къэбэрдей-Балъкъэр щIыналъэ къудамэм и цIэкIэ «Псы къабзэ» Iуэхур гъэзэщIэныр зыунэтI Мэремыкъуэ Сэфарбий:

Мэремыкъуэ Сэфарбий.

- ПСОРИ дызэрыщыгъуазэщи, цIыхум и узыншагъэр хъумэныр нэхъыбэу зэлъытар абы къигъэсэбэп псыр зыхуэдэрщ. ЩIэныгъэлIхэм зэрыжаIэмкIэ, узыфэхэм я процент 80-м щIигъур къызыхэкIыр псыр зэрымыщIагъуэрщ. Урысейм щраф псыр гигиенэм и пщалъэхэм езэгъыркъым. Иужьрей илъэс 20-м кърикIубыдэу ар хэпщIыкIыу нэхъри зэIыхьащ. Урысейм щыпсэу цIыхухэм ящыщу мелуан 11-м нэблагъэм къагъэсэбэпыр уефэну къемызэгъ псыщ.

Ягъэува пщалъэхэм къимыкI псыр зэранышхуэ хуохъу сабийм и узыншагъэм. Узыншагъэр хъумэнымкIэ дунейпсо зэгухьэныгъэм къита бжыгъэхэм ятепщIыхьмэ, иужьрей илъэситхум кърикIубыдэу псы мыхъумыщIэм и зэранкIэ сабийуэ мелуани 2-м щIигъу лIащ. Тхьэм и шыкуркIэ, Урысей Федерацэм и адрей щIыналъэхэм елъытауэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым псымкIэ и Iуэхур хэпщIыкIыу нэхъыфIщ.

Экспертхэм зэрыжаIэмкIэ, нэгъуэщI хущхъуэ е Iэмал гуэр къыумыгъэсэбэпу, псыр егъэфIэкIуэным и хьэкъкIэ цIыхум и гъащIэм, я нэхъ мащIэ дыдэрамэ, илъэси 7 хуэдиз къыпебгъэщэфынущ.

ЦIыхум и узыншагъэм и дежкIэ псы къабзэм иIэ мыхьэнэр къилъытэри, «Зыуэ щыт Урысей» политикэ партым Урысей Федерацэм и Правительствэм зыхуигъэзащ «Псы къабзэ» федеральнэ программэ хэхар зэхэлъхьэным теухуауэ. А Iуэхур Правительствэм диIыгъащ. Иджы проектыр гъэзэщIэным хуэунэтIауэ лэжьакIуэ гуп къызэрагъэпэщащ, Урысей Федерацэм и Правительствэм и УнафэщIым и къуэдзэ Жуков А.Д. и Iэтащхьэу.

ЦIыхухэр псы къабзэкIэ къызэгъэпэщыным пыщIа Iуэхухэм, «Псы къабзэ» парт проектыр зэрагъэзащIэм щыхэплъа урысейпсо зэIущIэм Урысей Федерацэм и Федеральнэ Зэхуэсым и Къэрал Думэм и УнафэщI, «Зыуэ щыт Урысей» партым и Iэтащхьэхэм ящыщ зы Грызлов Б.В. щыжиIащ а программэр 2009 гъэм щIышылэм и 1-м щыщIэдзауэ ягъэзэщIэн папщIэ мы бжьыхьэм къащтэну зэрамурадыр.

- Зи гугъу тщIы программэр зыхуэгъэза мурадхэмрэ къалэнхэмрэ тхуэ епсэлъыхьыт.

- ИщхьэкIэ къызэрыщызгъэлъэгъуащи, программэр зыхуэунэтIа мурад нэхъыщхьэр псым и щытыкIэр егъэфIэкIуэнырщ, ар цIыхухэм зыхуеиным хуэдизу яIэрыгъэхьэнырщ. Апхуэдэу мы программэм къегъэув ираф псыр зрикIуэ бжьамийхэм зыгуэр къащыщIмэ, цIыхухэр ирафын псыкIэ къызэрагъэпэщыну зи къалэнхэр ягъэбелджылыну, цIыхухэр псыкIэ къызэзыгъэпэщ IэнатIэхэр зэрызэрахьэр ирагъэфIэкIуэну.

Программэм къигъэув къалэнхэм ящыщщ цIыхухэр ирафын псы къабзэкIэ къызэгъэпэщыным пыщIа зи чэзу Iуэхухэр гъэзэщIэным хуэгъэза къэхутэныгъэхэр егъэкIуэкIыныр, «Псы къабзэ» проектыр зэхэлъхьэныр, мы IэнатIэм щыIэ зэхущытыкIэхэр зыубзыху хабзэ мардэхэр егъэфIэкIуэныр.

Дызэрыщыгъуазэщи, псыр цIыхухэм яIэрыхьэн и пэкIэ ар щагъэкъабзэ IуэхущIапIэхэм йокIуалIэ. Псыр зыгъэкъабзэ IэнатIэхэм я зэфIэкIри, техникэкIэ къызэрызэгъэпэщари зэхуэдэкъым. Языныкъуэхэм деж псыр ягъэкъэбзэн папщIэ, хлор къагъэсэбэп, ауэ ар узыншагъэм и дежкIэ мышынагъуэу жыпIэ хъунукъым. Абы къыхэкIыу программэм хэтынущ псыр щагъэкъабзэкIэ хлорыр къамыгъэсэбэпыным хуэунэтIа «Антихлор» программэ къуэдзэр.

- Урысей Федерацэм и субъектхэм «Псы къабзэ» программэр ягъэзащIэу щIэзыдза яхэту пIэрэ?

- Мы IуэхумкIэ нэхъ пашэхэм ящыщу къалъытэ Санкт-Петербург къыщагъэсэбэп псыр ультрафиолет бзийхэмкIэ ягъэкъабзэу щIадзащ. Апхуэдэ Iэмалхэр къызэрагъэсэбэп лъандэрэ къалэдэсхэм ящыщу гепатит узыфэр зэуалIэхэм я бжыгъэр хуэди 7-кIэ нэхъ мащIэ хъуащ.

Псыр гъэкъэбзэным и лъэныкъуэкIэ Санкт-Петербург ехьэехуэу къекIуэкI Новгород областым жыджэру къыщагъэсэбэп углеводород пкъыгъуэхэр зыхэлъ фильтрхэмкIэ псыр гъэкъэбзэныр. 2007 гъэм апхуэдэ фильтрхэр хэхауэ курыт еджапIэу 51-м, медицинэм и IуэхущIапIэу 4-м щагъэуващ. Ахэр къызэрагъэсэбэпам къигъэлъэгъуащ а щIыкIэм тету ягъэкъэбза псыр изыф еджакIуэхэм ящыщу сымаджэ хъур процент 40-кIэ зэрынэхъ мащIэр.

Щапхъэ зытепх хъуну щIыналъэхэм ящыщщ Псковскэ областри. А щIыналъищыр Урысей Федерацэм щынэхъыфI дыдэу къалъытащ икIи абыхэм псыр зэрагъэкъабзэ щIыкIэм къигъэлъэгъуащ зи гугъу тщIа щапхъэхэм зегъэубгъун зэрыхуейр.

- Мы зэманым къалэхэмрэ къуажэхэмрэ псыр зэрырашалIэ, зэрыщызэбграш бжьамийхэр икъукIэ зэкIэлъымыкIуэщ, абыхэм я процент 70-м нэблагъэр зэхъуэкIын е зэгъэпэщыжын хуейщ. Аращи, псыр сыт хуэдэу ямыгъэкъабзэми, ар изыфынухэм яIэрыхьэху аргуэру фIей мэхъуж. Абы и лъэныкъуэкIэ сыт хуэдэ Iэмалхэр щыIэ?

- ЗэрыгурыIуэгъуэщи, жьы хъуа бжьамийхэр зэхъуэкIыным пыщIа лэжьыгъэхэри программэм къыщалъытащ, ауэ нэхъ зытрагъэщIэнур фэтэр куэд хъу унэхэм екIуалIэ псыр зэрагъэкъабзэ фильтрхэр гъэувынырщ. Апхуэдэу ухуакIуэхэм ящI унэшхуэхэм екIуалIэ псыр зэрагъэкъабзэ фильтрхэр фIэкIыпIэ имыIэу гъэувын зэрыхуейм теухуа зэхъуэкIыныгъэхэр СНИП-хэм халъхьэнущ.

Унагъуэхэм псыр зэрыщагъэкъэбзэну фильтрхэри ящIу хуежьащ. Иджырей апхуэдэ фильтрхэр нэрылъагъуу йофIэкI алъандэрэ къагъэсэбэпу щыта Iэмэпсымэхэм. Зэпеуэ ирагъэкIуэкIри къыхахащ, «Зыуэ щыт Урысей» партым къызэрилъытэмкIэ, мы зэманым нэхъ езэгъ Iэмалхэр. Урысейм щраф псыр ягъэкъэбзэн папщIэ зыхуеину IэмэпсымэхэР къыщIэзыгъэкIыну заводитI яухуэу щIадзащ.

ЦIыхухэр ирафын псыкIэ къызэгъэпэщыным лъэныкъуэ псори къэлъытауэ бгъэдыхьэн хуейщ. Мыбдеж къыщылъытапхъэщ псым и къыщIэшыпIэр зыхуэдэри, а псым хэлъ пкъыгъуэхэри, псы къыщIэшыпIэр гъэхьэзырыным пыщIа лэжьыгъэхэри, яубзыхуа щIыпIэм къыщIэкI псыр щыIэ мардэхэм къызэрезэгъри, псыр къыщIэшыным, зэбгрышыным текIуэдэнумрэ абы къыпэкIуэу къыхэкIыну ахъшэмрэ зыхуэдизри, псыр зэгъэзэхуауэ къэгъэсэбэпынри.

Программэм ипкъ иткIэ, дяпэкIэ елэжьыну къыщIэкIынщ щIы щIагъым щIэт псыр нэхъыбэу къыщIэшыным, псы хъумапIэщIэхэр ухуэным, псы къызэрыщIаш бжьамийхэр нэхъ егугъуу зехьэным. НэгъуэщI зыри хэмылъми, ди цIыхухэм къагъащIэ илъэс бжыгъэм хэгъэхъуэным, абыхэм я узыншагъэр гъэбыдэным и лъэныкъуэкIэ ирагъэкIуэкIыну лэжьыгъэхэм ираф псыр нэхъ къабзэ щIыным нэхърэ нэхъ сэбэп хъунрэ нэхъ ахъшэ мащIэ зытекIуэ дэнрэ яхэткъым.

- Дызэрыщыгъуазэщи, зи гугъу тщIы федеральнэ программэм Къэбэрдей-Балъкъэрыр хагъэхьэн папщIэ, ди щIыналъэм щраф псыр нэхъ къабзэ щIыным теухуа республикэ программэ зэхэдмылъхьэу хъунукъым. Абы и лъэныкъуэкIэ КъБР-м лэжьыгъэ гуэр щекIуэкIрэ?

- Пэжу, УФ-м и субъектхэм къалэну хуагъэув абыхэм мы Iуэхум теухуа щIыпIэ программэхэр ягъэхьэзырыну, ахэр гъэзэщIэным текIуэдэну ахъшэм и хэкIыпIэхэр ягъэбелджылыну. Абыхэм къадэкIуэу республикэм къыщызэрагъэпэщын хуейщ мы Iуэхум и лъэныкъуэ псори зэзыгъэ уIун лэжьакIуэ гуп. Абыхэм зэхалъхьа Iуэхухэр федеральнэ проектыр гъэзэщIэныр зэзыгъэуIу IуэхущIапIэм иратынущ икIи ахэр федеральнэ программэр щагъэзащIэкIэ къалъытэнущ.

БАТЫР Любэ.

Дэтхэнэ инвесторми зрегъэлъагъуф

КъБР-м Экономикэ зыужьыныгъэмрэ сатумкIэ и министерствэм и жэрдэмкIэ къызэрагъэпэщауэ, Интернетым итщ «КъБР-м и инвестицэ паспорт» - www.kb-rihvest.ru порталыр.

АР КЪЭЗЫГЪЭСЭБЭПЫМ тыншу къигъуэтынущ республикэм зи ахъшэ щызыгъэлэжьэну хуей дэтхэнэ зыми къыхуэщхьэпэн хъыбархэр: Къэбэрдей-Балъкъэрым кърикIубыдэу инвестицэхэр зыхэплъхьэ хъуну IэнатIэхэр, республикэм инвестицэ лэжьыгъэ щегъэкIуэкIынымкIэ хабзэхэр, ди деж инвестицэхэм я лъэныкъуэкIэ щызэтеува щытыкIэр (республикэ бюджетым къыхэкIыу субвенцэхэр зэратым теухуа закон актхэр, КъБР-минвестицэ лэжьыгъэр зэрыщыдаIыгъ щIыкIэр, нэгъуэщIхэри).

Апхуэдэу «Инвестицэ проектым и электрон анкетэр» къэбгъэсэбэпу инвестицэ проект пыухыкIар къыхэплъхьэ е абы теухуа информацэр хэIущIыIу пщIы хъунущ.

Мы проектым нэхъ удэзыхьэхыну хэлъхэм ящыщщ инвестицэхэр, зыхэплъхьэ хъуну ухуэныгъэхэр, объектхэр, ухуэныгъэхэр щрагъэкIуэкIыну щIыпIэхэр, республикэм и интерактивнэ картэр къызэIупхыу уи нэкIэ зэрызэбгъэлъагъуфынур.

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и инвестицэ паспорт» Интернет-сайтым апху эдэу итщ интерактивнэ зэгъэпщэныгъэхэм къыщыбгъэсэбэпыну бжыгъэхэмрэ Iэмалхэмри. Инвест орхэм яху эгъэза Iуэхухэм къадэкIуэу, порталым къыщыгъэлъэгъуащ республикэм и экономикэ, турист-рекреацэ, социальнэ IэнатIэхэм ятеухуа хъыбархэр, промышленнэ предприятэхэм я щытыкIэр, демографие Iуэхухэр. Апхуэдэу мыбы итщ 2022 гъэм нэсыху республикэм зэрызиужьыну щIыкIэм, властымрэ управленэмрэ я къалэн нэхъыщхьэхэм щыгъуазэ узыщI хъыбархэр.

«КъБР-м и инвестицэ паспорт» порталыр республикэ бюджетым и ахъшэкIэ къызэригъэпэщащ инвестицэхэр къызэщIэгъэуIуэным теухуа консалтинг Iуэхутхьэбзэхэр гъэзэщIэнымкIэ федерацэм и субъектхэмрэ муниципальнэ щIыналъэхэмрэ ядэлажьэ институтым.

МЕЧИЕВ Асхъат,
КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-IуэхущIапIэм и лэжьакIуэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм IэщIэлъ къэрал мылъкум хиубыдэхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ районхэм я муниципальнэ мылъкум пщIэншэу хэгъэхьэным и IуэхукIэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэ

2008 гъэм мэкъуауэгъуэм и 6-м №131-ПП

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал мылъкум хиубыдэ объектхэр муниципальнэ мылъкум зэрыхагъэхьэ, муниципальнэ мылъкум и объектхэр Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал мылъкум зэрыхагъэхьэ щIыкIэм и IуэхукIэ» 2002 гъэм гъатхэпэм и 6-м къащта Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Закон №15-РЗ-м ипкъ иткIэ, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм **унафэ ещI:**

1. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал мылъкум къыхагъэкIыу зи баланс уасэр сом 557723,32-рэ хъу мылъкур Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и муниципальнэ районхэм я муниципальнэ мылъкум пщIэншэу хэгъэхьэн, мы Унафэм и гуэдзэным къызэрыщыгъэлъэгъуам хуэдэу.

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм Къэрал мылъкур зехьэнымрэ щIы ресурсхэмкIэ и министерствэм (Сэхъу М. И.) хуэгъэувын мы Унафэм и гуэдзэным къыщыгъэлъэгъуа мылъкур Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм зыхуэфащэ и муниципальнэ районхэм я муниципальнэ мылъкум хэгъэхьэным теухуауэ законым къигъэув Iуэхухэр зэфIигъэкIыну.

3. Мы Унафэр гъэзэщIа зэрыхъум кIэлъыплъыну и пщэ илъхьэн Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщIым и япэ къуэдзэ Тхьэзэплъыж М. ТI.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщI ЯРИН Андрей.

●Май куей

Хъарзынэу щIадзэ

«Майхуабээнерго» ОАО-м гъатхэпэ мазэм щIидзауэ куейм и объектхэр бжьыхьэ-щIымахуэ лъэхъэнэм хуегъэхьэзыр.

ЗЭФIАГЪЭКIЫНУХЭР пасэу зэраубзыхуам Iуэхур дегъэкI.

Акционер обществэ зэIухам и унафэщI Мельников Александр зэрыжиIэмкIэ, лэжьыгъэхэр зэрекIуэкIым ткIийуэ кIэлъоплъ, абыхэм къарикIуар мазэ къэс къапщытэж. Жэпуэгъуэ пщIондэ зэфIагъэкIыну я мурад Iуэхугъуэ 40-м ящыщщ куейм и ютельнэ нэхъ лъэщу 9-р зыхуей хуэгъэзэныр, счетчикхэмрэ нэгъуэщI IэмэпсымэхэмрэI гъэувыныр. Иджыпсту еужьэрэкIыу хьэкухэр зэрагъэпэщыж, зэтраухуэ, абыхэм я лэжьэкIэм кIэлъоплъ, жьы хъуахэр Италием щащIахэмкIэ зэрахъуэкI. Апхуэдэ хьэкущIэ нэгъабэ район сымаджэщым щагъэувати, хъарзынэу мэлажьэ.

Май къалэм и хьэблэщIэр бжьыхьэ-щIымахуэ лъэхъэнэм хуагъэхьэзырауэ, Октябрьскэ поселкэм хуабэ кIуапIэхэр щIэкIэ щызэрахъуэкI. А Iуэхум сом мин 250-рэ хухахащ.

ЖыпIэ хъунущ «Майхуабээнерго» ОАО-м зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэ псори зэуIуу иригъэкIуэкIыу. Абы и щыхьэтщ сыт хуэдэ Iуэхуми хуаутIыпщ ахъшэр тэмэму къызэрагъэсэбэпыр, пщэрылъхэр и чэзум зэрагъэзащIэр.

УЭРЭЗЕЙ Рашид.

●ТхылъыщIэ

Экономикэ узыншэм и телъхьэхэр

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым бизнесымкIэ и институтым нэгъуэщI еджапIэ нэхъыщхьэхэм яхуиIэ зэпыщIэныгъэр къызэзыгъэпэщ Зуевэ Аннэ «Экономикэ щIэпхъаджагъэхэр сэтей къызэрыпщIыну Iэмалхэр» зыфIища тхылъ къыдигъэкIащ. Абы теухуауэ щытащ институтым щекIуэкIа зэIущIэр. Абы хэта щIэныгъэлIхэм къызэралъытэмкIэ, тхылъым мыхьэнэ ин иIэщ ди къэрал экономикэм и лъэныкъуэ псори зыгъэгулэз «корпоративнэ зауэкIэ» зэджэ Iуэхур зэхэзыублэхэмрэ абыхэм зэрахьэ хьэгъэщагъэхэмрэ япэщIэтынымкIэ. ЗэIущIэм кърихьэлIахэщ республикэм и щIэныгъэлI цIэрыIуэхэр, КъБР-м и прокуратурэм, УФ-м и МВД-м и университет Краснодар къалэм дэтым и Налшык къудамэм, УФ-м и федерал налог IуэхущIапIэм и щIыналъэ Управленэм я лэжьакIуэхэр. КъББИ-м и унафэщI Хъурей Феликс, юридическэ щIэныгъэхэм я кандидат, милицэм и подполковник ТхьэпцIыху Людмилэ, социологие щIэныгъэхэм я кандидат ШэджыхьэщIэ Нателлэ, КъББИ-м и юридическэ факультетым и декан Хъурей Азэмэт сымэ тепсэлъыхьащ къэралым и экономикэ зэфIэкIыр къэзылъахъэ Iулъхьэ Iыхыным, дыгъуэным, а IуэхугъуитIыр я лъабжьэу ялэжь щIэпхъаджагъэхэр къызэтегъэувыIэным теухуауэ тхылъым къыщыхьа щапхъэхэр нобэрей зэманым сыт и лъэныкъуэкIи зэрыпэджэжым, экономикэ щIэпхъаджагъэр къызэтедгъэувыIэн папщIэ акъылрэ щIэныгъэрэ зыбгъэдэлъ хабзэхъумэ лэжьакIуэхэр диIэн зэрыхуейм. Нобэ Урысейм къыщыхъу экономикэ щIэпхъаджагъэхэм я бжыгъэр процент 50-м щIигъукIэ хэхъуащ. Абы къыхэкIыу къэралым и щIэныгъэлIхэм я зэфIэкI псори ирахьэлIэн хуейщ къэрал экономикэ узыншэм и лъабжьэр гъэтIылъыным. Зуевэ Аннэ и тхылъым къыщыхьащ цIыхухэм я сэбэп зыхэлъхэм я лъэр щIэзыуду, езым я фейдэ фIэкIа къызыпымыкI предприятэхэр, IупэфIэгъухэр къагъэсэбэпурэ, щхьэхуещэхэм жылагъуэм зэранызэу къыхуахьым теухуа дерс щхьэпэхэр, ахъшэ нэпцI зыщIхэм, IэнатIэ нэпцIхэр къызэзыгъэпэщхэм уазэребэныну Iэмалхэр.

ЛЪОСТЭН Музэ.

Насыпыр аракъэ?

●Унагъуэм и илъэс

КъБР-м и Парламентым и депутат Джэш ФатIимэрэ Бахъсэн Светланэрэ.

Бахъсэн къалэм цIыхубзхэм я советым илъэс зыбжанэ хъуауэ и унафэщIщ илъэс 40-м щIигъуауэ егъэджакIуэу лажьэ Бахъсэн Светланэ. А цIыхубз гуащIафIэм къыфIащащ «Отличник народного просвещения» цIэ лъапIэр. Республикэм, районым къабгъэдэкIыу щIыхь тхылъ куэди къыхуагъэфэщащ.

- ЦIЫХУБЗХЭМ я советым и Iуэхур къезыгъэжьар КIуэкIуэ Виолетэщ. Дыгулыбгъуеймрэ Бахъсэнымрэ зэхыхьэжащ. Дыгулыбгъуей нэхърэ нэхъ ин республикэм иткъым. «Ди къуажэм цIыхубзхэм я совет иIэн хуейуэ сэ къысщохъу, фэ абы дауэ феплърэ?» - жиIэу къыщыдэупщIым, псори арэзы дыхъуащ. Дыгулыбгъуей ЩэнхабзэмкIэ и унэм хэту пэш зэгъэпэща диIэщ. Ар зыхуеину псори Виолетэ къытхуищэхуащ. Сэ си къуэдзэу мэлажьэ Балъкъыз Лидэ. Сыт щыгъуи ди бжэр зэIухащ. Ди лэжьакIуэхэм ящыщ гуэр щIэмысу зэи къанэркъым, - жеIэ Светэ.

Мыбыхэм я деж къокIуалIэ дэIэпыкъуэгъу, чэнджэщ хуей цIыхубз куэд. Советыр лъэкIымкIэ зыдэмыIэпыкъу, гулъытэ зыхуимыщI зыри щIэкIыжыркъым.

Зэман хэхакIэ зэIущIэхэр ирагъэкIуэкI. Абы кърагъэблагъэ цIыхубз цIэрыIуэхэр, лэжьыгъэ IэнатIэм куэдрэ пэрытахэр. Къызэхуэсахэм концерт ирагъэлъагъу, тыгъэхэр хуащI, дэIэпыкъуэгъуншэхэм зыщIагъакъуэ. Псалъэм папщIэ, телефон хущIрагъашэ, унэр зыхуей зэрыхуагъэзэн ахъшэ ират. Щхьэгъусэ зимыIэхэм, унагъуэ хуэмыщIауэ псэухэм я бынхэр школым зэрыкIуэн щыгъын, зэрыджэн тхылъхэр къыхуащэху. Сабий сымаджэщым щIылъ цIыхубзхэм хуэгъэзауэ псалъэмакъ ирагъэкIуэкI.

- ЦIыхубзым унагъуэм щиIэ къалэныр тэмэму зэфIэкIыным, хьэл-щэн дахэкIэ дунейм тетын зэрыхуейм теухуауэ допсалъэ, чэнджэщ ядот. Быным адэанэр, къызэхэкIа лъэпкъыр игъэпэжу къыщыгъэтэджыным теухуа «СтIол хъурейр» къызэдгъэпэщ. Абы къыдогъэблагъэ психологхэр, бын куэд, бынышхуэ зыпIахэр, абыхэм я псалъэм акъыл хэзэхьэр, адыгэ хабзэр, унагъуэм ихьыгъащIэхэр. Дэри а бын куэд зилэхэм, фIыуэ зыгъэсахэм псалъэ гуапэ яжьэдэтщ, фIыщIэ яхуэдот, саугъэтхэм къайдохуэщIэ, - жеIэ Светланэ.

Бахъсэн администрацэмрэ цIыхубзхэм я советымрэ зэдолажьэ. Сыт хуэдэ Iуэху советым иримыгъэкIуэкIми, зыбгъэдыхьэри дэIэпыкъуэгъуу яIэри Бахъсэн къалэ Советым и Iэтащхьэм и къуэдзэ Бырхьэм Залинэщ.

- Мыпхуэдэ Iэмал щызиIэкIэ, ину фIыщIэ яхуэсщIэну сыхуейт дэ сыт щыгъуи ди хьэтыр къэзылъагъу хьэрычэтыщIэхэм, адыгэ щIалэ хъарзынэ, лъэпкъыр зэрыгушхуэ хъун Быф Анатолэ. Мыр Бахъсэн къалэ администрацэм и унафэщIу къызэрыуврэ мазэ бжыгъэ хъууэ аращ, ауэ, итIани, куэд хуищIащ, нэхъыбэжи и мурадщи, Тхьэм къыхуигъэхъу. Адрей хьэрычэтыщIэхэу Джэрыджэ Азэмэт, Къардэн Назир, Щауэ Юрэ, КIуэкIуэ Казбек, Алэнэс Юрэ, Абазэ Аслъэн сымэ хуэдэхэр зиIэ лъэпкъыр къулейщ. Я мылъкум къыхэкIыу псапэ куэд ящIэ. Советым ахъшэ иIэкъым. А щIалэхэрщ зи фIыщIэр зыгуэрхэм дазэрыдэIэпыкъуфыр. И щIэр фIыкIэ дигу къокIыж пасэу дунейм ехыжа Пэф Замир. ЩIалэщIэр хьэнпIалкIэу ахэм гуузу яжыIащ.

- Сыхуейт иджыри зы тхыгъэм къызэгъэзэщIыну КIуэкIуэ Виолетэ нобэ ищIэ псапэр. НэгъэпIэувэ къуажэм псыр, газыр яхуригъэшащ. Сабий ныкъуэдыкъуэхэм ахъшэкIэ ядэIэпыкъу кIуэдейкъым, атIэ езым Москва ишынурэ сымаджэщым щIигъэгъуэлъхьэнущ, нэхъыфI хъужыкъуэнущ. Дауи, сэ жысIэркъым сымаджэ псори ирешажьэ жысIэу. Ауэ сэ сыщыгъуазэщ зэщ зыщыплI ишэу, абыхэм я узыншагъэр нэхъыфI хъуауэ къызэришэжам. КIэщIу жыпIэмэ, зыхулъэмыкIхэм IуэхутхьэбзэкIэ куэд яхуещIэ, - жеIэ цIыхубз советым и унафэщIым.

Езы Светланэ и нэгум итщ зэрыадыгэ цIыхубз щыпкъэр. Хуэму, Iэдэбу мэпсалъэ. ЩхьэгъусэкIи бынкIи и Iуэхур хъарзынэщ, насыпыфIэщ. И щхьэгъусэ Бахъсэн Хьэмэдэ и IэщIагъэкIэ травмотологщ, медицинэ факультетым щрегъаджэ, категорие нэхъыщхьэ иIэщ, КъБР-м и цIыхубэ дохутырщ, доцентщ.

Зэщхьэгъусэхэр зэрызэдэпсэурэ илъэс 40-м щIигъуащ. Псалъэмакъ ямыIэу, зым и лэжьыгъэр адрейм къыгурыIуэу, нэмысу и зэхуаку дэлъыр бынхэм я дежи щапхъэ дахэу зэдопсэу Хьэмэдэрэ Светланэрэ.

Бынищ - пхъуитIрэ зы къуэрэ - яIэщи, нэхъыжь Мадинэ республикэм и клиникэ сымаджэщым щыдохутырщ. Маринэ экономикэмкIэ факультетыр къиухащ. Мурат Налшык хабзэхъумэ IэнатIэм щолажьэ, майорщ.

- Ди бынхэр ди дэIуэгъущ, си нысэ цIыкIу Анжелэ и цIэ щыжысIэкIэ, дыщэр щыхъумэщ къэбгъэщ, емыкIу сыкъэмыщIу щыхьыхъу Iэджэ хужысIэфынут. Си малъхъэхэри хъарзынэщ, аркъафэ, тутыхэ ятхъыкъым. Псалъэмакъыншэу псори дызэгуроуэ, дызэдопсэу. Насып жыхуаIэжыр аракъэ? - жеIэ Светланэ.

КIЭБЫШЭ Лилэ.

ПсэукIэр егъэфIэкIуэным хуаунэтI

●Гу зылъытапхъэ

КъБР-м ЩIалэгъуалэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ я IуэхухэмкIэ и къэрал комитетым хъыбар фегъащIэ социальнэ мыхьэнэ зиIэ проект нэхъыфIхэр къыхэхыным теухуа зэпеуэ зэIуха Урысей Федерацэм и Жылагъуэ палатэм и кIэлъыплъыныгъэм щIэту зэрырагъэкIуэкIымкIэ. Ар хуэунэтIащ жылагъуэ жэрдэмыр къэIэтыным, республикэм и социальнэ IэнатIэм зегъэужьыным пыщIа лэжьыгъэхэм трагъэкIуэдэну финансхэр къызэщIэгъэуIуэным.

ЗЭПЕУЭМ хэтыну кърагъэблагъэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм, коммерцэм пымыщIа, правительствэ IэнатIэм химыубыдэ IуэхущIапIэхэм ящыщу:

- юридическэ IэнатIэу зэрыщытыр къэралым зэритха пIалъэр икIыным заявкэхэр къыщыIах иужьрей махуэм щыщIэдзауэ зы илъэс нэхърэ мынэхъ мащIэ зиIэжхэр;
- зэхуэщIыжыным е къызэгъэпэщыкIэр зэхъуэкIыным пыщIа Iуэхухэм хэмытхэр;
- социальнэ лэжьыгъэ пыухыкIахэр икIи нэрылъагъухэр зэфIэзыгъэкIхэр.

Зэпеуэм хэтынухэм заявкэ къатын хуейщ (заявкэм и теплъэр Урысей Федерацэм и Жылагъуэ палатэм и сайтым итщ) езы IуэхущIапIэм и мыхъуркIэ щIэгъэбыдэжа мы къыкIэлъыкIуэ документхэр щIыгъуу:

- юридическэ IэнатIэхэм я Къэрал реестр зэгуэтым зэрыхатхамкIэ щыхьэт тхылъым и копиер;
- IуэхущIапIэр къызэрызэрагъэпэщым и уставым, абы и уставым, а документхэм халъхьэ дэщIыгъужынэу зэхуэ зыхуэщыт пэщIыгъуэхэм псоми трэха копиехэр.

Заявкэхэр 2008 гъэм шэщхьэлум и 1-м нэсыху Москва къалэм щыIах.

Конкурсым хэтыну проектхэр зыхуэунэтIауэ щытын хуейщ Iуэху нэхъыщхьэхэр:

- социологием пыщIа щIэныгъэ къэхутэныгъэхэр егъэкIуэкIыным, жылагъуэм и иджырей зэхэтыкIэр къэпщытэным;
- егъэджэныгъэм, щэнхабзэм, гъуазджэм, жылагъуэ дипломатием;
- цIыхум и хуитыныгъэхэмрэ щхьэхуитыныгъэмрэ хъумэным, цIыхухэм я правовой щIэныгъэ егъэгъуэтыным;
- узыншагъэр зыхъумэ псэукIэм хуэущииным, цIыхухэм я узыншагъэмрэ дыкъэзыухуреихь дунеймрэ хъумэным;
- мылъку зыбгъэдэмылъ, хуэмыщIауэ псэу цIыху гупхэм защIэгъэкъуэным, абыхэм социальнэ дэIэпыкъуныгъэ етыным;
- щIалэгъуалэм я жэрдэмхэр, щIалэгъуалэ зэщIэхьэеныгъэхэмрэ организацэхэмрэ я проектхэр ядэIыгъыным.

Зэпеуэм хэтынухэр зыхуэныкъуэ хъыбархэмрэ чэнджэщхэмрэ щагъуэтын папщIэ, ЗэщIэгъэкIэ-экспертхэр хэту 2008 гъэм мэкъуауэгъуэм и 11-м Налшык къалэ щыIэ Бизнес-инкубаторым (Циолковскэм и уэрам, 7) семинар щрагъэкIуэкIынущ. Абы хэтыну хуейхэм 77-84-40 телефонымкIэ псалъэу зрагъэтх хъунущ.

Зэпеуэр зэрекIуэкIынум нэхъ куууэ щыгъуазэ зыфщIыну фыхуеймэ, Урысей Федерацэм и Жылагъуэ палатэм и www.oprf.ru сайтым къызэIуфх е КъБР-м ЩIалэгъуалэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ я Iуэхухэмрэ я къэрал комитетым жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьэнымкIэ я къудамэм (8662) 77-84-40 телефонымкIэ фыпсалъэ.

МакъыщIэхэр

УэрэджыIакIуэ ныбжьыщIэхэм папщIэ «Си Къэбэрдей-Балъкъэр» фIащауэ ирагъэкIуэкIа япэ республикэ фестиваль-зэхьэзэхуэм и кIэух Iыхьэр Налшык щызэхэтащ. КъБР-м Щэнхабзэмрэ хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ и министерствэм къызэригъэпэща зэпеуэм и мурад нэхъыщхьэр лъэпкъ уэрэдым (цIыхубэ, IуэрыIуатэ, иджырей уэрэдхэм) и пщIэр къэIэтынырщ, зэчий зыбгъэдэлъ ныбжьыщIэхэр утыку къишэнырщ.

●Гъуазджэ

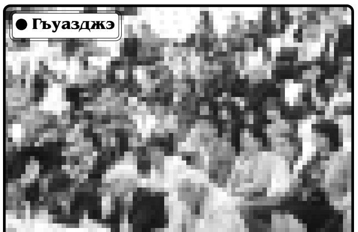
Жюрим хэтхэмрэ уэрэджыIакIуэхэмрэ папщIэ «сымаджэхэмрэ».

ФЕСТИВАЛЫР IыхьитIу зэхэтащ: Налшык щекIуэкIыну кIэух Iыхьэм зыкъыщызыгъэлъэгъуэнухэр япэ щIыкIэ республикэм и районхэм къыщыхахащ. Абыхэм щытекIуащ илъэс 16-м щыщIэдзауэ 30-м нэс зи ныбжь уэрэджыIакIуэу 29-рэ. Зэхьэзэхуэм щыбгъэзэщIэну уэрэдитIым я зыр Iэмал имыIэу лъэпкъ уэрэду щытыпхъэт.

Театр щхъуантIэм щекIуэкIа концертыр къыщызэIуихым, Къэбэрдей-Балъкъэрым щэнхабзэмрэ хъыбарегъащIэ IэнатIэхэмкIэ и министр **Тут Заур** къеджащ КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен къыбгъэдэкI фIэхъус псалъэхэм. Абы къыдэкIуэу Тутым къихигъэщащ районхэр, щэнхабзэ кIэ къудамэхэр мы Iуэхум жыджэру зэрыхэтам зэрыщыгуфIыкIыр икIи фестивалым зи зэфIэкI къыщызыгъэлъэгъуэхэм ехъулIэныгъэ яIэну гуапэу ехъуэхъуащ.

Дирижер цIэрыIуэ, УФ-м и цIыхубэ артист Темыркъан Борис зи унафэщI къэпщытакIуэ гупым хэтащ композиторхэу ХьэIупэ ДжэбрэIилрэ Жырыкъ Зауррэ, ГъуазджэхэмкIэ Кавказ Ищхъэрэ институтым и ректор Рахаев Анатолий, уэрэджыIакIуэхэу Сокъур Ольгэ, Текуев Амур, Лий Аслъэн, Хьыжьырокъуэ СультIан сымэ.

Зэхьэзэхуэм япэ увыпIэмрэ сом мин 25-рэ хъу ахъшэ саугъэтымрэ къыщIахьащ Бэрбэч Аскэррэ (илъэс 16, Бахъсэн къалэ) Жаникаев Эльдаррэ (илъэс 18, Налшык).

ЕтIуанэ увыпIэр хуагъэфэщащ, ахъшэ саугъэту сом мин 20 иратащ Бэч Азэмэтрэ (илъэс 20, Бахъсэн) ГъуазджэхэмкIэ Кавказ Ищхъэрэ институтым и студенткэ Ульбашевэ Радмилэрэ (илъэс 20, Налшык). Ещанэ хъуахэщ, сом мин 15 ахъшэ саугъэтым къахьащ Царикаевэ ФатIимэрэ (илъэс 16, Уэзрэдж къуажэ) Къанкъул Русланрэ (илъэс 17, Къубэ-Тэбэ къуажэ).

ЩIыхь тхылъхэмрэ саугъэт лъапIэхэмрэ иратащ зэхьэзэхуэм хэтахэу Бобрышевэ Лидие, Хьэтыхъу Вадим, Къыщ Иннэ, Жабоевэ Iэсият, Алчаков Артур, Гаев ТIэхьир, Неппеевэ Жамилэ, Къумыкъу Азэмэт, Тэрчокъуэ Алим, Щаулыхъу Лилие сымэ. Апхуэдэ тыгъэхэмкIэ ягъэгуфIащ пшынауэ ныбжьыщIэ 13.

Фестиваль-зэхьэзэхуэм и мурад нэхъыщхьэр, щэн хэмылъу, къехъулIащ. Абы наIуэ къищIащ щIалэгъуалэм эстрадэ уэрэдхэм хуэдэу дыдэу цIыхубэ макъамэхэри зыхалъхьэ зэрыщымыIэр. Мыхьэнэ нэхъ мащIэ зимыIэкъым, зэчиифIэ ныбжьыщIэхэр, нэхъыбэхэм я цIэ ирагъэIуну-хэр, утыку къызэрихьар.

Сурэтхэр КЪАРЕЙ Элиф трихащ.

МЭТIУ Ланэ.

АЦКЪАН Руслан: ● Ди псэлъэгъухэр

КупщIэ зиIэ тхыгъэхэр гулъытэншэ тщIыркъым

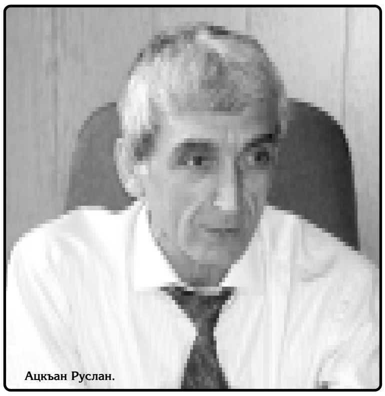

Ацкъан Руслан.

Налшык къалэм дэт «Эльбрус» тхылъ тедзапIэр къызэрызэIуахрэ мы махуэхэм илъэс 80 ирокъу. Республикэм ис тхакIуэхэм я IэдакъэщIэкIхэр дунейм къытехьэнымкIэ, адыгэ, балъкъэр лъэпкъ литературэхэм хэлъхьэныгъэ хуэщIынымкIэ зи IуэхущIафэхэм къыпэхъун щымыIэ тхылъ тедзапIэм нобэ и Iуэху зэрыдэкIым, зыIууэ лъэпощхьэпохэм тыдогъэпсэлъыхь абы и унафэщI, усакIуэ цIэрыIуэ КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат Ацкъан Руслан.

- Фи лэжьыгъэр зэрекIуэкIым, фи къалэнхэм фызэрехъулIэм дыщыбгъэгъуэзамэ, ди гуапэт, Руслан.

- Дызэрыт зэманым ди тхылъ тедзапIэм и Iуэхур Iейуэ жыпIэ хъунукъым, къалэну зыхуэдгъэувыж псори зэрыдгъэзэщIэным жыджэру дыхущIокъури. Ар тхузэфIэкIын папщIэ къэралым къытхуищIэн хуей гуэри къигъанэркъым, республикэм и унафэщIхэм гулъытэншэ дащIыркъым.

Псом япэрауэ, ди пщэ дэлъыр республикэм ит курыт школхэм адыгэбзэмрэ литературэмрэ, балъкъэрыбзэмрэ литературэмрэ зэрыщадж тхылъхэр, ди тхакIуэхэмрэ усакIуэхэмрэ я тхыгъэ нэхъыфIхэр, щIэныгъэлIхэм, еджагъэшхуэхэм я лэжьыгъэхэу лъэпкъым къыхуэщхьэпэну къэтлъытэхэр къыдэгъэкIынырщ. Абы щыгъуэми дегугъун хуейщ а къыдэдгъэкIхэр диIэм я нэхъыфIыщхьэу къыхэтхыным. Пэжщ, дызэрыхуейуэ псори къыщыдэмыхъулIи щыIэщ, ауэ апхуэдэ къэмыхъун папщIэ щIэгъэкъуэнышхуэ къытхуохъу тхылъ тедзапIэм щыIэ жылагъуэ-редакционнэ советыр. А советым хэтщ зи IэдакъэщIэкIкIэ щIыпIэ куэдым къыщацIыху тхакIуэхэр, критикхэр, еджагъэшхуэхэр. Ахэр гугъу демыхьу къахутэф дызыхэплъэ лэжьыгъэхэм я купщIэр зыхуэдизыр.

- А псори мыхьэнэшхуэ зиIэ Iуэхущ, Руслан, ауэ лъэпкъ литературэм зегъэужьыным сыт хуэдэ хэлъхьэныгъэ хуищIрэ тхылъ тедзапIэм?

- Ди къалэнхэр нэсу гъэзэщIа хъун папщIэ, илъэс къэс щIэуэ зэхэтлъхьэ план щхьэхуэм тету долажьэ. Абы къызэщIеубыдэ щIэныгъэ зэхуэмыдэхэмкIэ тхылъхэр, псом нэхъапэращи, зэрырагъаджэ, методикэ литературэхэр къыдэгъэкIыныр. Абы ипкъ иткIэ, дэ дадолажьэ КъБР-м ЕгъэджэныгъэмрэщIэныгъэмкIэ и министерствэм, КъБР-м и ТхакIуэхэм я союзым, Гуманитар къэхутэныгъэхэмкIэ Къэбэрдей-Балъкъэр щIэныгъэ институтым. Арыншауэ хъунукъым, сыт щхьэкIэ жыпIэмэ, ди лэжьыгъэм и къызэгъэпэщыкIэрщ зэлъытар тхылъ тедзапIэм лъэпкъ щэнхабзэм хуищI хэлъхьэныгъэр зыхуэдизынур. Ар мыхьэнэшхуэ зэтт Iуэхущ.

Дэ къыдгуроIуэ, тхылъ гъэщIэгъуэнхэр куэд щыхъуа, дэнэ IэнатIи компьютерыр тепщэ щыхъуа ди лъэхъэнэм ди бзэхэмкIэ къыдэкI литературэхэр лъэныкъуэкIэ зэрыIукIуэтыр. Ар къэдмыгъэхъун папщIэ, тхылъыр купщIафIэу зэрыщытым къыдэкIуэу, и теплъэкIи удихьэ хъу, дагъуэншэу къызэрыдэдгъэкIыным гулъытэ хэха худощI. Тхылъедж эхэм хуабжьу ягу дохьэ «Адыгская историческая серия», «Балкарская историческая серия» къыдэкIыгъуэхэр, къищынэмыщIауэ иджыпсту зиужь дитхэм ящыщщ сабийхэм папщIэ, тхэн щIэзыдзагъащIэхэм я IэдакъэщIэкIхэр щызэхуэхьэса тхылъхэр къыдэгъэкIыныр.

Фызэрыщыгъуазэщи, КIыщокъуэ Алим и тхыгъэхэр щызэхуэхьэса, томих хъу тхылъхэр къыдэкIащ, мыгувэу дунейм къытехьэнущ Кулиев Къайсын и тхыгъэхэр зэрыт етIуанэ томыр (ари томих хъууэ къыдэкIынущ). КIэщIу жыпIэмэ, ди къалэн нэхъыщхьэр лъэпкъ литературэм зегъэужьынырщ, республикэм и егъэджэныгъэ, щIэныгъэ IэнатIэхэм хэлъхьэныгъэ яхуэщIынырщ.

- ЕгъэфIэкIуэн хуей, уигу зыхуэныкъуэ гуэр хэлъ фи лэжьыгъэм?

- Ди лэжьыгъэр зэтеублауэ екIуэкI пэтми, дигу щIэныкъуэ гуэрхэри щыIэщ. Псалъэм папщIэ, дигу къоуэ зи тхылъ къыдэдгъэкIым етт пщIэр, гонорар жыхуэтIэр, иджыпсту зэрымащIэр. Ауэ абы зэрыхэдгъэхъуэным и Iуэху зыдохуэ, ди унафэщIхэми дыкъагъэгугъэ абыкIэ къыддэIэпыкъуну.

ЕтIуанэу къыхэзгъэщыну сызыхуейр, ди тхылъхэр зэбгрыдгъэкIынымкIэ гугъу дызэрехьырщ. Абы и щхьэусыгъуэри къуажэхэм тхылъ щапIэ зэрыщымыIэжращ. Ауэ Iэмал зэхуэмыдэхэр къэдгъэсэбэпурэ апхуэдэ щытыкIэ гугъухэми дыкъоклыф. Тщэм нэмыщIи, къуажэ библиотекэхэм пщIэншэу тхылъхэр зэреттыным яужь дитщ. Иджыблагъэ сом мелуан и уасэ тхылъ библиотекэхэм яхуэдгуэшащ.

Епсэлъар
НЭЩIЭПЫДЖЭ Замирэщ.

● «Эльбрус» тхылъ тедзапIэр илъэс 80 ирокъу

Лъэпкъ Iуэхум хуолажьэ

«Эльбрус» тхылъ тедзапIэм и редакторхэр: **Махуэ Анатолэ, Тхьэщокъуэ Мурадин, Нартокъуэ Мухьэмэд, КIуантIэ Iэзид, Балъкъэр Къылышбий, Конаков Мусэ.** *1975 гъэ*

Тхьэшхуэм къыпхуигъэфэщар, уи натIэм къритхар пщIэнукъым. Уэ зы мурад пщIауэ, нэгъуэщI зыгуэрым ухуишэнкIэ хъунущ. Аращ сэри къысщыщIар.

ИЛЪЭС ЩЭ НЫКЪУЭ хуэдизкIэ узэIэбэкIыжмэ, Мэртэзей (Дей) къуажэм дэт пэщIэдзэ еджапIэм и унафэщIу лэжьэн къыщIэздзат. Зэрыхъуари сымыщIэу, тхылъ тедзапIэм сыкъыщыщIидзыжащ.

Школ унафэщIым и Iуэхухэм фIыуэ зы хэлъщ - абы и псалъэр тIэужыIэ ящIыркъым егъэджакIуэхэми еджакIуэхэми. Мыр директорым и унафэщ, жаIакъэ, ар къазэрыщыхъур Алыхьым и Iэмырущ.

Тхылъ тедзапIэм и унафэщIым и Iуэхур нэгъуэщIщ, и къалэнхэри нэхъыбэщ икIи нэхъ гугъущ. Мыбы и унафэм щIэтхэм щIэныгъэ нэхъыщхьэ яIэщ, абыхэм я Iэтащхьэм нэхърэ нэхъ Iущу, нэхъ лIыфIу залъытэж.

Авторхэр-щэ? Зыр Унэ Хужьым щолажьэ, къулыкъу лъагэм пэрыту, адрейр щIэныгъэлIщ, уэ уригъэджауэ, къыкIэлъыкIуэр «имыщIэ щымыIэу» тхыдэтхщ, нэгъуэщIыр тхакIуэ цIэрыIуэщ…

Автор цIэрыIуэ куэд къекIуэлIащ «Эльбрус» тхылъ тедзапIэм: Бэрбэч ХьэтIутIэ (ди университетым и япэ ректору щытащ) тхыдэтхт, Геттуев Максим (Къэбэрдей-Балъкъэрым и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и унафэщIт) усакIуэт, КIэрэф Къамболэт (университетым и етIуанэ ректорт) еджагъэшхуэт, тхакIуэ гъуэзэджэхэу КIыщокъуэ Алим, Кулиев Къайсын, КIуащ БетIал, Шортэн Аскэрбий, Теунэ Хьэчим, Къэрмокъуэ Мухьэмэд, Елгъэр Кашиф - дэтхэнэм и цIэр къипIуэн?..

Куэд пыщIащ тхылъ къыдэгъэкIыным - ари Iуэху хьэлъэ защIэу. А хьэлъэр куэдым яхуэIэтыртэкъым - арагъэнут тхылъ тедзапIэм и унафэщIхэр щIэх-щIэхыурэ яхъуэжу щIыщытар.

Илъэс 47-кIэ сыщылэжьащ тхылъ тедзапIэми, директору сиIащ зыкъом: Хьэжы Мухьэмэд, Сэхъу Къэрэщей, Къардэн Чэлимэт, Залиханов Жанакъаит, ТIатIым Хьэтау, Кациев Хьэбу, Хьэжу Ахьмэд, Нартокъуэ Мухьэмэд, Къэрмокъуэ Хьэмид, Гадиев Ибрэхьим, Созаев Ахъмэт, Ацкъан Руслан (иужьрейр нобэ мэлажьэ).

ЦIыхухэр зэхуэдэкъым. Ди унафэщIхэм яхэтащ Iуэхухэр псынщIэу «зэпкърызыудыфхэри», кIыхьлIыхь зыщIхэри, фIыуэ тлъэгъуаи, ди гум къимыщтаи…

ФхузоIуэтэж нэхъ гукъинэж сщыхъуахэр.

УНАФЭЩIУ ныщытхуагъэкIуам, **Сэхъу Къэрэщей** щIалэ псыгъуэ щхьэпэлъагэт, и щхьэц фIыцIэ Iувыр «хъурыфэ пыIэу» и щхьэм къыфIэст. И дзэ хужьыпсхэр къыIуигъэпсу, гуфIэрейт, нэжэгужэт, угъурлыт. Ар зэуэ псоми фIыуэ тлъэгъуащ. Тхылъ къыдэгъэкIыным щыгъуазэт. Iуэхум къемызэгъ, ныкъусаныгъэ, щыуагъэ къигъуэтакъэ, абы редакторыр е корректорыр зыбгъэдигъэтIысхьэрти, гу зылъамыта, яIэщIэкIа щыуагъэхэр яригъэлъагъужырт. Абы щыгъуэми къэмыгубжьу, Iэдэбу, къыпыгуфIыкIыу.

Къэрэщейщ ди лэжьыгъэм къыхэзылъхьар ижькIэ хабзэ быдэ тхуэхъуа «летучкэр», «пятиминуткэр», нэгъуэщI гуэрхэри. Сэхъур, сыт хуэдизу пщIэ хуэтщIми, куэдрэ къытхагъэтакъым: ищхьэкIэ унафэ щащIри, директорыщIэ къытхуагъэкIуащ.

Зи гугъу сщIыр **Къардэн Чэлимэтщ.** ЦIыху хьэлэмэтыщэт ар: гуапэт, гулъытэ жан зыхэлът. Абы зы махуи дигъэкIыртэкъым и лэжьэгъухэм я узыншагъэм, я унагъуэм, я гукъыдэжым щIэмыупщIэу. Жэрдэм хэлът. Жумартт. Ари, Къэрэщей ещхьу, Iэрытххэм набдзэгубдзаплъэу еджэрт, езыр гупсэхуу емыплъауэ, зы тхылъи дунейм къытригъэхьэртэкъым.

Нэхъ иужьыIуэкIэ Чэлимэт университетым игъэзэжри, щIэныгъэм гурэ псэкIэ зритащ. Абы къыдигъэкIащ Дзэлыкъуэ зэщIэхъееныгъэм, Къэбэрдейр Урысейм зэрыхыхьа щIыкIэм, ди лъэпкъым и пщы къудамэхэм, езыр зыщалъхуа Аушыджэр къуажэм теухуа тхылъ хъарзынэхэр.

«Эльбрус» тхылъ тедзапIэм и гугъу щащIкIэ, нэхъыбэрэ си нэгу къыщIохьэж **Кациев Хьэбу**. Ар зи щхьэцыр хужьыбзэу тхъуа, зи нэкIур зэлъыIуха, хьэлщэн дахэ зиIэ лIы гуапэт. ИкъукIэ IэкIуэлъакIуэт цIыхухэр зэщIэгъэуIуэнымкIэ, абыхэм я гукъыдэжыр къэIэтынымкIэ.

Ар пщэдджыжьым ди пэшым къыщIыхьэрт, къытщIэупщIэрт, гушыIэ гуэр къыдидзырт, «къысхуэвгъэгъу, зэран сыфхуэхъуагъэнщ» жиIэрти, щIэкIыжырт. Абы и ужькIэ умылажьи еплъ! Хьэбу цIыхухэм яхуэщхьэпэрт, гуауэри гуфIэгъуэри и лэжьэгъухэм ядиIэтырт.

Зэгуэрым (абы щыгъуэ профкомым и унафэщIу сылажьэрт) среджэри, къызоупщI:

- Ди лэжьэгъухэм я спискэ уиIэ?

- Хьэуэ, - жызоIэ.

- Зэ умыпIащIэт-тIэ, - уэзджынэр трекъузэ. Секретарыр къреджэри, унафэ хуещI ди коллективым щыщ псоми я спискэ игъэхьэзырыну, къыщалъхуа гъэр, мазэр, махуэр иту. Си дежкIэ зыкъегъазэри, мыпхуэдэу къызжеIэ:

- Ди цIыхухэм ящыщ гуэрым и ныбжьыр илъэс 25, 30, 40, 50 хъуакъэ, дохъуэхъу, Iэнэ къыхудощтэ, саугъэт, мыинми, идот. Юбилей мыхъуми, зыгуэрыр къыщалъхуа махуэр къэсамэ, дохъуэхъу, удз гъэгъа IэщIыдолъхьэ. ДызэгурыIуа?

Сэ си щхьэр сощI, «нтIэ» къизгъэкIыу, ауэ соупщI:

- Апхуэдизым тедгъэкIуэдэну мылъкур дэнэ къитхыну?

- Абыи сегупсысащ, - жеIэ. - Зэхэддзэнщ, сэри директор фондым сыхэIэбэнщ. Мыбдежым нэхъыщхьэр саугъэтыркъым - гулъытэрщ…

Хьэбу зыхилъхьэ щыIэтэкъым гуфIэгъуэ пщыхьэщхьэ зэIущIэхэр. Хабзэ тхуэхъуауэ, зэдэдгъэлъапIэрт илъэсыщIэр, цIыхубзхэм я махуэшхуэр, накъыгъэм и 1-р, и 9-хэр.

Кациевым хуэфащэщ «фIыщIэ жыг» хухэпсэну, ди лэжьыгъэр зэIубз зэрищIам, гъуэгу захуэм зэрытригъэувам, тхылъ тедзапIэм и ухуэкIэ-зэхэлъыкIэм щIэуэ, щIэщыгъуэу зыкъом зэрыхилъхьам папщIэ. Япэм щыгъуэ дэ, редакторхэм, сыт хуэдэ Iэрытх къытпэщIэхуэми делэжьу щытамэ, иджы тщIэрт илъэс къэкIуэнум дызэлэжьынухэр, дызыдэлэжьэну авторхэр. Редакторхэр гуп-гупурэ дагуэшат. Производствэ Iуэхухэм унафэ тезыщIыхьын егъэбыдылIат: техредхэри корректорхэри. Экономистхэр щхьэхуэ ящIат. Тхылъхэр сурэткIэ зэрыгъэщIэрэщIам хэплъэ худсовети диIэт, директорыр и унафэщIу.

Хьэбу, зыри пэмыплъауэ, и къулыкъум IуагъэкIри, унафэщI тхуащIащ **Нартокъуэ Мухьэмэд** . Ар Хьэбу зыкIи ещхьтэкъым: и щхьэцыр фIыцIэт, Iувт, мащIэуи утIэрэзауэ. Нартокъуэр лIы зэпIэзэрытт, гушыIэ лейхэр фIэфIтэкъым. Псэлъэгъуейт, «цIыху зэкIуэцIылъщ» хужыпIэну.

Мухьэмэд лэжьакIуэшхуэт. Абы и дежкIэ щыIэтэкъым «лэжьапIэм къыкIэрыху», «зыщIезыгъэх», «Iэпэдэгъэлэлу лэжьэн» псалъэхэр. Пщэдджыжьым сыхьэтийм къыщIыхьэнти, пщыхьэщхьэр хэкIуэтэхункIэ къэтэдж иIэтэкъым, шэджагъуэм шхакIуэ я унэм зэрыкIуэжым и гугъу умыщIмэ.

Нартокъуэм, директору уври, «зыкъызэкIуэцIихащ» - ар зэфIэкIышхуэ зиIэ унафэщIу къытхущIэкIащ. Ди лэжьыгъэм фIыуэ щыгъуазэт. УнафэщI ткIийт, ауэ и макъыр зэи иIэтыртэкъым, жьэнахуэт, зыхуейр ехьэкI-къеехьэкI хэмылъу къыбжиIэфырт.

И лэжьыгъэфIым къыпэкIуэу абы кърагыгъащ Лэжьыгъэм и Бэракъ плъыжь орденыр, къыфIащащ «РСФСР-м щэнхабзэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ» цIэ лъапIэри.

Гукъинэж сщыхъуащ **Къэрмокъуэ Хьэмид** унафэщIу къыщытхуагъэкIуам псори ину дызэрыщыгуфIыкIыгъари. Ар зымыцIыху, абы и лэжьыгъэм щымыгъуазэ тхылъ тедзапIэм щIэстэкъым. НэгъуэщIуи дауэ хъунт? Ар зыщылэжьа «Iуащхьэмахуэ» журналыр ди IуэхущIапIэм и зы къудамэт, ди штатми хэтт, я улахуэр езытри дыдейхэрт, профсоюз IуэхухэмкIи дызэпыщIат.

ДиректорыщIэм и хъыбарыр щызэхэтхым, ди лэжьакIуэхэм, гушыIэу, зэдыжаIащ:

- Уэлэхьэ, жыжьэ кIуамэ! «Iуащхьэмахуэ» къикIри, «Эльбрус» къэкIуащ. А бгым и сыдж нэхъ лъахъшэр къигъанэри, нэхъ лъагэм дэкIащ!

Илъэс 12-кIэ къытщхьэщытащ Хьэмид, и къалэн хьэлъэхэри дэри «дишэчу».

Ар журналист Iэзэт, литературоведт, критик цIэрыIуэт, фIыуэ хищIыкIырт адыгэ, дунейпсо IуэрыIуатэми.

Къэрмокъуэм нэхъапэхэм диIа унафэщIхэм фIыуэ ялэжьахэм къапищащ. Абы ткIийуэ игъэуващ планыр зэхэлъхьэныр редакцэхэм къыщежьэныр. Тхылъ къыдигъэкIыну зи мураду зи Iэрытхыр къытхуэзыхьым и лэжьыгъэр зыхуэдэр фIыуэ зэхи- гъэкIырти, итIанэт абы гъуэгу щритыр.

Тыншт Хьэмид удэлэжьэныр. Абы и деж сыт хуэдэ Iуэхури щыгувэртэкъым - щIэх дыдэу «зэфIиудырт».

КъэкIуэну илъэсым и планыр щызэхалъхьэкIэ, зэрыхабзэу, тхылъхэм я тиражри (къыдагъэкIыну бжыгъэр) яубзыхурт. Къэрмокъуэм гурэ псэкIэ зыхищIэрт дэтхэнэ тхылъыр нэхъ ящэхунуми, дэтхэнэр тыкуэным къыщIэнэжауэ щIэлъынуми. БлыщIрэ блы гъэм Хьэмид и жэрдэмкIэ планым хагъэхьащ си «Лапочка» тхылъыр, и бжыгъэкIэ мин 50 хъууэ. ИкIи щыуатэкъым: зы илъэси дэмыкIыу тхылъыр тыкуэнхэм щIэлъыжакъым - «зэрапхъуат». ПщIейрэ бгъу гъэм и планым хагъэхьэ автор зэмылIэужьыгъуэхэм ятхыжа псысэхэр щызэхуэсхьэса «Дыщэ кIанэ» тхылъыр. КъыдагъэкIыну бжыгъэр советым щиубзыхум, Хьэмид жеIэ: «Мин щэщI къыдэдгъэкIынщ». Адрейхэм шэч къытрахьэ: «ЗэбгрыкIыну пIэрэ?» Къэрмокъуэм еукъуэдий: «Тхылъыр къыщIыдэдгъэкIыр сабийхэрщ. Езыр сурэт зэмыфэгъухэмкIэ гъэщIэрэщIащ. ЗэбгрыкIынщ!» Мыбдежми щыуатэкъым унафэщIыр - тхылъыр псынщIэу ящэхуат.

Хьэмид цIыху зэпIэзэрытт, щабэт, гуапэт. И унафэ щIыкIэм кIий-гуо хэлътэкъым, тезырхэр «игуэшыртэкъым», езымрэ лэжьакIуэхэмрэ зэхуэгуапэт, пщIэ зэхуащIырт. Арат гъэщIэгъуэн къыщIытщыхъуари «Къэрмокъуэр лэжьапIэм IуокI» жаIэу щызэхэтхам. ЗыдоIэтри, гуп цIыкIу и пэшым дыщIохьэ. «ЖаIэр пэж?» - доупщI. «ЦIыхухэм Iэджэ жаIэ, - мэдыхьэшх. - Сыт хуэдэ хъыбар фызыщIэупщIэр?» «УIукIыу жаIэ. Сыт къэхъуар?» «Зыри. Куэдкъэ сызэрылэжьар?»

ПцIы хэмылъу, Хьэмид нэхърэ нэхъыбэрэ а къулыкъум зыри тетатэкъым. Ауэ, итIани, ар IукIыну дыхуейтэкъым. АрщхьэкIэ къыдэдэIуэгъакъым.

БгъущI гъэхэм, Совет властыр къэтIасхъэри, «демократие» жыхуаIэр къэунэхуат. Коллектив куэдым я унафэщIхэр ежауэ хахырт. Дэри къытхуагъэуващ «демократие дыджэгун» хуейуэ. ЦIыхуитху хыхьат «къызэдэжэнухэм». ТIур щIегъуэжри, кIэрыхужат. Щыр «къызэдагъажэри», **Гадиев Ибрэхьим** и кIэныр къикIат. Ибрэхьим а къулыкъу мытыншыр ирихьэкIащ, и ныбжьыр илъэс хыщI хъууэ, хуейхуэмейми, пенсэм «ягъэкIуэхункIэ».

Гадиевыр зыIутыгъа редактор нэхъыщхьэ къулыкъур «Хэт нэхъ хуэфащэ?» - щыжаIэм, Бицу Анатолэ лъагъэсауэ, нобэр къыздэсым а IэнатIэм пэрытщ.

БгъущIрэ тху гъэр къохьэ. «Демократие джэгур» еух. Тхылъ тедзапIэм и унафэщIу ягъэув балъкъэр усакIуэ **Созаев Ахъмэт** . Илъэс зыбжанэ докIри, а къулыкъум пэроувэ **Ацкъан Руслан**.

ЭВМ-м и оператор Ведмецкая Еленэ.

ЭВМ-м и оператор ТхьэилI Анжелэ.

РЕДАКТОР куэдым садэлэжьащ сэ. Абыхэм ящыщщт **Жаным Борис, Балъкъэр Къылышбий, Дол БаIилэ, Шыгъушэ ХьэзрэIил, КъардэнгъущI Зырамыку, КхъуэIуфэ Хьэжбат, Шырыт Хьэтызэ, Теппеев Сулеймэн, Жабоев Мухьэмэд, Гуртуев Эльдар, Зэхъуэхъу Лиуан, Къэжэр Петр, Брай Адэлбий, Табаксоев Мыхъутар…**

ЗэрыгурыIуэгъуэщи, цIыху псори зы анэм къилъхуркъым, зы унагъуэми щапIыркъым. Ауэ махуэ псом узэбгъэдэсу, зы пэшым ущIэсурэ, илъэс Iэджэ щызэдэпхькIэ, уи гуауэри гуфIэгъуэри щызэдэбгуэшкIэ, зы адэ-анэм къалъхуу зэдапIам хуэдэу, зэгъунэгъу, зэныбжьэгъу узэхуохъу. Мис апхуэдэу сэ зы пэшым сащыдэлэжьащ Жаным Борис, Балъкъэр Къылышбий, Махуэ Анатолэ, Опрышкэ Олег, нэгъуэщIхэми.

Сыхуейт я цIэхэр къыхэзгъэщыну тхылъ тедзапIэм зи гъащIэр илъэс куэдкIэ езыпхахэу зыбжанэм. Апхуэдэт, псалъэм папщIэ, тхакIуэхэу **ШэджыхьэщIэ Хьэмыщэ, Сонэ Абдулчэрим**, усакIуэхэу **Ацкъан Руслан, Хьэту Петр**, публицист, тхакIуэ, нобэ «Адыгэ псалъэ» газетым редактор нэхъыщхьэу щылажьэ **ХьэфIыцIэ Мухьэмэд**, журналист **Мырзэкъан Суфян**, сурэтыщIхэу **Овчинников Владимир, Чичкин Иван, Абрамов Иван, Бгъэжьнокъуэ Заурбэч** сымэ.

Художественнэ редакцэм и лэжьакIуэхэм, абыхэм лэжьыгъэм кърашэлIа сурэтыщI Iэзэхэм я фIыгъэкIэ «Эльбрус» тхылъ тедзапIэм Iэмал игъуэтащ дунейпсо жармыкIэхэм плIэнейрэ хэтыну, Союзпсо, Урысейпсо еплъыныгъэхэм пашэ щыхъуну.

БлэкIа илъэсхэм ди тхылъхэм къыхуагъэфэщащ дипломищэм щIигъу, тхылъ зыкъомым дыщэ медалхэр кърагыгъащ.

Тхылъ тедзапIэм и производствэ къудамэр редакторым къыIэщIэкIа Iэрытхым «кIэрэхъуэн» щыщIидзэ IэнатIэщ, тхылъ тедзапIэмрэ полиграфкомбинатымрэ зэпызыщIэ къудамэри аращ. Абы и унафэм щIэту щытащ техредхэри, корректорхэри, машинисткэхэри.

Илъэс куэдкIэ а IэнатIэм и унафэщIу, тхылъ тедзапIэр, машинэм хуэдэу, зыгъэлажьэ, Iуэхум фIыуэ хэзыщIыкI IэщIагъэлIу щытащ **Графов Иван**. Ар, и ныбжьым емылъытауэ, жыджэрт, гуащIафIэт. Зигъэпсэхууи шэджагъуашхэ ищIуи плъагъунутэкъым. И ныбжьыр нэсу и лэжьыгъэр къыщигъанэм, абы и пIэм иуващ нэгъуэщIхэр: **Блэнауэ Лиуан, Къумыкъу Соня, Тхьэкъуахъуэ Борис, Прокопенкэ Любовь, Зэхъуэхъу Валерэ**..

Тхылъ тедзапIэм я гъащIэр ирапхри, илъэс куэдкIэ щылэжьащ **Вымячкинэ Верэ, Чымэзокъуэ (Апэнэс) Кацинэ, Бузд Бадиян, Абазэ Женя, Будаевэ Нафисэт, Кулиев Хьэжмусэ, Бэрэгъун Пагуэ, КIуэкIуэ Къэрэжан, ТIатIым Женя, Хьэх Марие,** нэгъуэщIхэри.

ЗИ ЦIЭ КЪИСIУА псоми сэри сыкъыхэжыжынкъым - кIэщIу зыкъывэзгъэцIыхунщ. Тхылъ тедзапIэм сызэрыщылэжьа илъэсхэм къриубыдэу сэ къыдэзгъэкIащ тхылъ щиплIым щIигъу, учебникхэу, художественнэ литературэу, политикэм, мэкъумэшым, гъащIэм и лъэныкъуэ куэдым теухуауэ. Сэ срогушхуэ пщIэрэ щхьэрэ зиIэ, зи цIэр фIыкIэ ди республикэм, ди къэралым, уеблэмэ нэгъуэщI щIыпIэхэми щызыгъэIуа цIыху гъуэзэджэ куэдым сазэрыIущIам, сазэрыдэлэжьам, я тхылъхэр къызэрыдэзгъэкIам.

Къэбгъэлъагъуэмэ, абыхэм ящыщт Бэрбэч ХьэтIутIэ, КIэрэф Къамболэт, Лъостэн Владимир, Къумыкъу Тыгъуэн, Гугу Рэшад, КъардэнгъущI Зырамыку… Ахэр куэд мэхъу. Апхуэдэ цIыху Iущхэм сэбэп хъун куэд къыпхуаIуатэ, уи акъылым зрагъэузэщI.

Редактор лэжьыгъэр гугъусыгъуми, абы хэлъщ зы IуэхуфI: хьэзыр хъуа тхылъыр зи IэдакъэщIэкIыр, сабий къыхуалъхуам хуэдэу, дунейм къытехьа и тхылъым зэрыщыгуфIыкIыр щыплъагъукIэ, арэзыныгъэ уогъуэт, уи гумрэ уи псэмрэ загъэпсэхуж.

Редактор лэжьыгъэм зыкIи ещхькъым етIуанэ IэщIагъэ схуэхъуар - тхакIуэ Iуэхухэр, зэи уи гум псэхугъуэ къезымытхэр. Си япэрей лэжьыгъэу щытар тхылъ зыбжанэ (румын, ермэлы, китай рассказхэр, хъыбархэр, таурыхъхэр) адыгэбзэкIэ зэрызэздзэкIаращ.

ИужькIэ нэхъ сыдэзыхьэхар цIыкIухэм яхуэтхэнырщ. Дунейм къытехьащ си лэжьыгъэ зэмылIэужьыгъуэхэу зыкъом («Мэз лъагъуэхэр», «Гулэз», «Лъэмыж», «Фэеплъ», «Гуэл Iуфэм», «Уэ ухэт?», «Лыгъей нэз», «Къахьэхуащ», «Ерыщ», «Нэгей и къуэ Лъапщагъуэ», «Тхыдэр зи бащэ Батыр», «Iэминат», «Дыжьын фалъэ», нэгъуэщI тхылъхэри).

ГъащIэр лъэныкъуэ куэду зэхэлъщ. СыщогуфIыкIыж зихуэдэ щымыIэ тхылъышхуэ («Адыгэбзэ псалъалъэр») зэхэзылъхьа щIэныгъэлI гупым сазэрыхэтами, си тхылъ зыбжанэ («Лапочка», «Ох, моя тетушка», нэгъуэщIхэри) урысыбзэкIэ къызэрыдэкIами, нэгъуэщI куэдми.

Илъэс 80 ирокъу си гъащIэм и нэхъыбапIэр щысхьа тхылъ тедзапIэм и ныбжьыр. Ар си дежкIэ къэхъугъэ щхьэпэщ, си Iэужьхэм сыхэзыгъэплъэжщ, гукъыдэж, дэрэжэгъуэ къызэзытщ.

Си псалъэм и кIэухыу сыхуейт мы зэманым тхылъ тедзапIэм щылажьэ псоми ехъулIэныгъэфIхэр яIэну сехъуэхъуну.

КIУАНТIЭ Iэзид.

«Эльбрус» тхылъ тедзапIэм и лэжьакIуэхэр. *2008 гъэ, мэкъуауэгъуэм и 9. Сурэтхэр* **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

«Адыгэ дуней» лъэпкъ джэгур къызэзыгъэпэща Щыпlынэ Аслъэн *(сэмэгумкlэ щытыр)* упщlэ куэд иратащ.

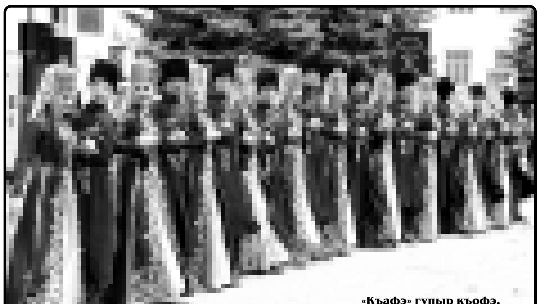

«Къафэ» гупыр къофэ.

Адыгэ дуней

● Щэнхабзэ

Мэкъуауэгъуэм и 7-м КъБКъУ-м и пщlантlэм щызэхэтащ lуэрыlуатэмрэ кавказ лъэпкъхэм я литературэмкlэ кафедрэм и унафэщl Щыпlынэ Аслъэн къызэригъэпэща «Адыгэ дуней» фlэщыгъэм щlэт лъэпкъ джэгухэр. Абы къекlуэлlат студентхэр, егъэджакlуэхэр, джэгу зэхэтыну и хъыбар зыщlэхэр.

ПСОМИ хьэлэмэт ящыхъуащ цейкlэ хуэпарэ lэщэфащэ дахэ якlэрылъу шууей гуп университет пщlантlэм къыдыхьар. Абыхэм яlэщlэлът лъэпкъ дамыгъэхэр lэпщlэлъапщlэу зытещlыхьа бэракъхэр. Псом япэ ит щlалэр бжьамий lэщlэлъым епщэрт, адыгэхэм я зэхуэс зэрыщыlэм и нэщэнэу. Пщащэ цlыкlухэр гупым япежьащ икlи шухэр къыздрикlуэну гъуэгум джэдыкlэ тралъхьащ. Хабзэм ипкъ иткlэ, зы къэмынэу ахэр гупым и пашэм икъутэн хуейт шыплlэм къыдэмыкlыу. Щыпlынэ Аслъэн хабзэр игъэзэщlащ - зы джэдыкlэ къэмынэу икъутащ.

Абы иужькlэ унэлъащlэкlэ, lэмэпсымэхэмкlэ, арджэнкlэ гъэщlэрэщlа утыкум и хъуреягъкlэ лъэпкъ дамыгъэ зытет бэракъхэр кърагъэувэкlри, гуфlэгъуэ махуэм и къызэгъэпэщакlуэр утыкум къихьащ.

- Си гуапэу дэтхэнэ зыри фыкъызогъэблагъэ Адыгэ щэнхабзэм и lуэхущlапlэм къызэригъэпэща лъэпкъ джэгухэм, - жиlащ Щыпlынэм. - Дэ дыщlызэхуэсар ди адэжьхэм, абыхэм къытхузэранэкlа хабзэ дахэхэм, ди щэнхабзэм дыщlэгупсысыну, абы гулъытэ гуэр хуэтщlыну, щlалэгъуалэр абыхэм щыдгъэгъуэзэну аращ. Нобэ зекlуэ фыдогъэблагъэ... Блэкlам.

Упщlэ догъэув: «Зекlуэ зызыгъэхьэзыра цlыхухъур сытым къигъэувыlэфыну пlэрэ?» Фщlэрэ, ар наlуэ пщlыну сыт хуэдизу гугъуми, зекlуэ зызыгъэхьэзыра адыгэлlым пэрыуэфынур ажалырт. Адыгэлl дунейм ехыжар щlалъхьэжу, цlыхухэм абы и пщlантlэм къагъэзэжа нэужь, къаlэта хьэдэlусым зыри lэпэкlэ хэlэбэртэкъым, зы хабзэ хьэлэмэт ямыгъэзэщlауэ. Дунейм ехыжар здыщlалъхьа lуащхьэм щlалэщlэ ягъакlуэрт, лlам и шыр здишэрти. Хабзэм ипкъ иткlэ, шым дунейм ехыжам и lэщэ-фащэр кlэрыщlат, къэлътмакъым гъуэмылэ илът. Щlалэр lуащхьэм бгъэдыхьэрти, лlам щэнейрэ и цlэмкlэ ину еджэрт, зекlуэ дежьэну иригъэблагъэрт: «Мис уи шыр, мис уи lэщэфащэр, мис ди гъуэмылэри, нежьэ зекlуэ!» - жиlэрти. lуащхьэ зытратхъуэжам, дауи, жэуап къитыжыртэкъым. Щlалэм игъэзэжырти, нэхъыжьхэм яжриlэрт щlалъхьэжар зекlуэ здишэну зэрыригъэблэгъар, ауэ жэуап зыри къызэримытыжар. Итlанэ лlыкlуэм ежьэу щысахэм жаlэт пэж дыдэу щlалъхьар зэрылlар. Абы иужьт хьэдэlусым щыхэlэбэр.

Тхьэшхуэм и фlыщlэкlэ, ди адэжьхэм яхуэфэщэн щlэблэ диlэу къызолъытэ икlи къекlуркъым абыхэм яхэлъу щыта хабзэхэм дыщымыгъуэзэну, къытхуагъэна нэхур дымылъытэну. Ахэр сытым дежи хущlэкъурт дунейр къызэрыхъуар, ар зэрызэхэлъыр, я гъащlэм и мыхьэнэр къахутэну, къагурыlуэну, зыхащlэну. Фигу къэзгъэкlыжынщ зыгуэрхэр: «Индылыжькlэ зэджэр - зы псынащхьэ. Уэгум щызауэ бгъэжьыр - зы джэдыкlэ. Тхьэщlагъкlэ зэджэ мэзыжьыр - зы мыщхьэ. Мыщэ пщэ хукlэ зэджэр - зы акъуш». Апхуэдэ щlыкlэкlэ ди адэжьхэм щlэблэр яущийрт, я щхьэр зэрамыгъэлъэхъшэным, къэрабгъэу зэрыщымытыным хущlагъэджыкlырт. Апхуэдэ адэхэм хуэфэщэн щlэблэу дыщытын хуейуэ къызолъытэ сэри. Аращи, нобэ дызытепсэлъыхьыну псоми тэмэму фыщlэдэlуну, фигу ивубыдэну фыкъыхузоджэ. Ди адэжьхэм дахуэмыфэщэнкlэ lэмал иlэкъым. Нобэ фыщlызэхуэтшэсари фытедгъэун мурадкъым, атlэ фызэщlэдгъэгупсысыкlыныр щ. Ярэби, зи щхьэ пщlэ хуэзыщlыжу къэгъуэгурыкlуа ди лъэпкъым хуэфэщэн щlэблэу дытету пlэрэ щlыгу дахэ къытхуагъэнам?

Адэкlэ утыкур хуит хуащlащ «Амикс» гупым. Абыхэм уэрэдыжь ягъэзэщlащ.

- Иджыпсту фызыщlэдгъэдэlуар уэрэдкъым, ар адэжьхэм щlэблэм къыхузэранэкlыу щыта ущиещ, щlэныгъэщ, - пищащ Аслъэн и псалъэм. - Цlыхум сытым дежи упщlэ куэд зыхуигъэувыжу щытащ икlи а упщlэхэм я жэуап нэс лъыхъуэрт. Псалъэм папщlэ, «Ярэби, мы щlыгу сыщызэхэзекlуэр, цlыхур дэнэ къикlа? Псэущхьэм сытетlысхьэмэ, сехь, и гъэшыр си ерыскъыщ, и цыр къызогъэсэбэп. Ар езыр дэнэ къикlа?» А упщlэ къызэрыгуэкl дыдэхэм я жэуап къызэрыгуэкlхэращ lуэрыlуатэ хъужыр. Иджыпсту фызыщlэдэlуа уэрэдыжьым ахэр lупщlу, гурыlуэгъуэу къеlуатэ.

Университетым и «Къафэ» къэфакlуэ гупым утыкур ягъэбжьыфlа нэужь, Аслъэн и псалъэм пищэжащ икlи кlэщl дыдэу тепсэлъыхьащ адыгэхэр мажусий диным щитам зызыхуагъазэу щыта тхьэхэм, цlыхухэм я фlэщхъуныгъэм, абы ехьэлlа хабзэхэмрэ lуэхугъуэхэмрэ.

- Гъатхасэр къэсауэ цlыхухэр губгъуэм щыдэкlым деж бын нэхъыбэ дыдэ зиlэу жылэм дэс цlыхухъум пхъэlэщэкlыр ирагъэубыдырт. Фщlэрэт сытым щхьэкlэми? Дауи, а цlыхухъур зэрыбыныфlэм щхьэкlэ, ар зэlуса пхъэlэщэмкlэ ява щlыми гъавэ бэв къытрахыжын я гугъэти арат. Хэт, псалъэм папщlэ, мыбдеж нобэ къекlуэлlа цlыхухъухэм фщыщу бын нэхъыбэ дыдэ зиlэр?

Апхуэдэ упщlэкlэ Аслъэн цlыхухэм защыхуигъэзам, быниплl иlэу зы цlыхухъу къыхэкlауэ аращ. Хабзэжьым тету, абы ирагъэубыдащ пхъэlэщэкlыр.

Адэкlэ Щыпlынэр, удихьэхыу тепсэлъыхьащ адыгэхэм я lэмэпсымэхэр зэращlу щытам, а гупсысэхэм, lэмалхэм зэрыхуэкlуа щlыкlэм.

- Нартхэр зыхуеину lэмэпсымэ псори Лъэпщ ищlа нэужь, нэгъуэщl lуэху иlэжтэкъыми, зэшу щlидзащ. «Сыт иджы сщlэнур?» - жиlэу. Сэтэней гуащэ и щхьэр щрихьэлlэм, абы къыжриlащ уэгумрэ щlыгумрэ щызэпыхьэж щlыпlэм и лъыхъуакlуэ ежьэну. Гъуэгуанэм я нэхъ жыжьэм Лъэпщ щытеувэм щыгъуэ, жырым я нэхъ быдэм гъуэгурыкlуэ баш къыхищlыкlащ, илъэсибл ирикъуа танэм и фэ быдэм шырыкъу, нэхъ быдэ дыдэу щыlэ упщlэм пыlэ къыхихри, ежьащ. Шырыкъум и лъэгур щlэлэжьыкlыу, шырыкъу лъапщитlыр зеуалэу и лъакъуэм къыфlэнэжыху, гъуэгурыкlуэ башыр тригъэуэху пылэжьыкlыурэ, lэмыщlэ щыз къыlэщlэнэжыху, пыlэ щыгур пщlэнтlэпсым, уэшхым, хуабэм ису, пыlэ нэзыр и пщэм къыфlэхуэху лъыхъуащ ар Сэтэней жыхуиlам. Ар цlыхум къэзыухъуреихь дунейр зэригъэунэху щlыкlэу арат. Сэтэней зи гугъу ищlа щыпlэр Лъэпщ къимыгъуэтами, абы и зекlуэм щхьэпэ куэд къыхихащ. Ар акъылышхуэм и нэщэнэкъэ-тlэ?!

Лъэпкъ джэгухэм кърихьэлlахэр яфlэгъэщlэщlэну едэlуащ пасэрей адыгэхэм фор зэрыщlахуу, махъсымэ зэращlу щыта щlыкlэхэм, нэгъуэщl куэдми. Зэхуэс гуапэм икlи щхьэпэм и кlэу Цlыпlынэм джэгу-зэпеуэ къыхилъхьащ - адыгэ хабзэм теухуауэ упщlэ зэмылlэужьыгъуэхэр къекlуэлlахэм яритурэ, жэуап пэж къэзытхэр къыхишырти, лъэныкъуэкlэ игъэувырт. Зэпеуэм и кlэм абыхэм махъсымэбжьэ зырыз lэщlагъэуващ.

Лъэпкъ джэгухэм кърихьэлlащ КъБКъУ-м и ректор Къарэмырзэ Барэсбий, проректор Тау Хьэзешэ, ветеранхэм я советым и тхьэмадэ Чым Юрий.

- Адыгэхэм сытым дежи хьэл-щэн дахэ яхэлъу, щlыкlафlэхэу, адрей лъэпкъхэм къахэщу щытащ. Ар щlэблэм ящымыгъупщэн, яlэщlэмыхун папщlэ, нобэрей зэхуэсыр, Аслъэн, къызэбгъэпэщауэ аращи, Тхьэр арэзы къыпхухъу! - жиlэри, Тау Хьэзешэ махъсымэбжьэр къиlэтащ.

Зэхуэсыр макъамэрэ къафэ дахэкlэ зыгъэбжьыфlахэм яхэтащ бзэщlэныгъэхэм я кандидат Чурей Дыжьын.

«Лъэпкъ джэгухэр» фlэщыгъэри ягъэпэжащ - зэхуэсыр джэгушхуэкlэ зэхуащlыжащ.

КЪАНЫКЪУЭ Анфисэ.
Сурэтхэр
КЪАРЕЙ Элинэ *трихащ.*

Чурей Дыжьын.

Университетым и ректор Къарэмырзэ Барэсбий *(ижьымкlэ къыщыщlэдзауэ)*, доцент Чым Юрий, проректор Тау Хьэзешэ сымэ хъуэхъу жаlэ.

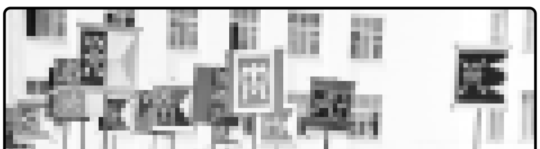

Утыкум адыгэ бэракъхэмрэ дамыгъэхэмрэ кърахьэ.

Лъэпкъ уэрэд мэlу.

Дунейпсо чемпионхэр бжыгъэшхуэкlэ хагъащlэ

Европэм и чемпионатым куэд зыпэмыплъа lуэхугъуэ вэсэмахуэ къыщыхъуащ - Голландием и командэ къыхэхар дуней псом и чемпион цlэр зезыхьэ Италием 3:0-у текlуащ.

РУМЫНИЕМ, Франджым, Италием, Голландием я командэ къыхэхахэр зыхэт «С» гупыр нэхъ лъэщ дыдэу lэщlагъэлlхэм къалъытати, зэрыщымыуар наlуэ къэхъуащ. Япэу Румыниемрэ Франджымрэ зэхуэзащ. Абыхэм я зэlущlэм къигъэлъэгъуащ хьэрхуэрэгъухэр я къарукlэ зэрызэхуэфащэр икlи къикlуэтыну зыми зэрызимыгъэхьэзырыр. Бжыгъэр къызэlуамыхауэ джэгур зэриухам а гупсысэр щlигъэбыдэжащ.

Апхуэдэу екlуэкlыну хуагъэфэщат «С» гупым и етlуанэ зэlущlэри. Уеблэмэ, илъэс зыбжанэ хъуауэ Голландиер къызэрыпэмылъэщыр къалъытэрти, Италием и lуэхур нэхъ къикlыну къащыхъуырт. Арщхьэкlэ, куэд зыпэмыплъа телъыджэ къэхъуащ - дунейпсо чемпионхэр бжыгъэшхуэкlэ къыхагъэщlащ.

Зэхьэзэхуэм щlидза къудейуэ аращ икlи зы зэlущlэм кърикlуамкlэ lуэхур адэкlэ зэрыхъунур къыпхуэщlэнукъым. Абы зэпеуэр нэхъ хьэлэмэтыж ещl.

КъБР-м футболымкlэ и федерацэм и президент Ярин Андрей

Мэкъуауэгъуэм и 6-м КъБР-м футболымкlэ и федерацэм и зэхуэс екlуэкlащ. Ар теухуауэ щытащ абы и президент хэхыным.

ЗЭlУЩlЭМ кърихьэлlащ КъБР-м футболымкlэ и федерацэм и советым и тхьэмадэ **Болэ Хьэсин**, КъБР-м Спортымрэ физическэ культурэмкlэ и комитетым и унафэщlым и къуэдзэ **Самохвалов Сергей**, «Спартак-Налшык» футбол клубым и директорхэм я советым и тхьэмадэ **Былымгъуэт Анзор**, республикэ футболым и лэжьакlуэхэр.

Федерацэр къызэрызэрагъэпэщрэ абы и президенту щытащ Налшык къалэ администрацэм и унафэщl Хьэмгъуокъу Леонид. Иджы хахыну къагъэлъэгъуащ республикэм и Правительствэм и Унафэщl Ярин Андрей икlи псори абы арэзы зэдытехъуащ. Къызэхуэсахэр республикэ футболым и lуэхур зыlутым щыгъуазэ ищlащ Болэм икlи къыхигъэщащ зэхъуэкlыныгъэфlхэмкlэ президентыщlэм зэрыщыгугъыр.

- Икъукlэ си гуапэщ мыпхуэдэ дзыхь къызэрызэвгъэзар. Дэ лэжьыгъэшхуэ къытпэщылъщ республикэ футболыр егъэфlэкlуэным теухуауэ. Федерацэм и къалэн нэхъыщхьэхэм ящыщу дэ къыдолъытэ унэтlыныгъитl. Япэрауэ, футболым дихьэххэм я бжыгъэм хэгъэхъуэн. Етlуанэрауэ, республикэм щыухуэн хуейщ Урысейм, уеблэмэ Европэм щыlэ футбол губгъуэ нэхъыфlхэм хуэдэ. Абыхэм дызэгурыlуэу зэгъэкlуауэ дытелажьэмэ, си фlэщ мэхъу Урысейм и Ипщэ щlыналъэм ди республикэр футболымкlэ щынэхъыфlхэм ящыщ зэрыхъунур, - жиlащ Ярин Андрей къыщыпсалъэм.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Премьер-лигэ

Аргентинэм и командэ къыхэхам и гъуащхьэтетыр къытхуагъэлъагъуэ

Урысей Федерацэм футболымкlэ и премьер-лигэм хэт командэхэм футболистыщlэхэр зыхагъэхьэну хуит ящlыным мазэм нэблагъэ иlэжщ, арщхьэкlэ абы ехьэлlа лэжьыгъэхэм иджыпсту я гуащlэгъуэщ.

«СПАРТАК-НАЛШЫКЫМ» и тренерхэм къыхуагъэлъагъуэ хэм ящыщщ Аргентинэм и командэ къыхэхам хэту джэгугъуипщl езыгъэкlуэкlа гъуащхьэтет Сахи Себастьян. Абы и хэкум, «Сан-Лоренсо» клубым джэгун щыщlидзащ. Иужькlэ Италием и «Брешиа», Испанием и «Райо Вальекано»-мрэ «Кордоба»-мрэ, Бразилием «Гремиу» командэхэм ехъулlэныгъэкlэ хэтащ.

Ди тренерхэм гъуащхьэтет къыщlалъыхъуэм и щхьэусыгъуэщ Мэзкуу и «Спартакым» бэджэнду къыlаха Хомич Дмитрий яшэжынкlэ зэрыхъунур. Аращ Нигматуллин Руслани щlыкlэлъыплъыр.

«Спартак-Налшыкым» игъуэта хэщlыныгъэхэм ящыщщ хъарзынэу ди гупым хэзэгъа Рикарду Байяну «Москвам» хыхьэну lэ зэрытридзар. Калимуллиным и lуэхури зэхэкlыпауэ щыткъым.

ЖЫЛАСЭ Заур.

● Республикэм мы махуэхэм щокlуэкl

Мэкъуауэгъуэм и 11-м

«Унагъуэм и lуэхухэмкlэ КъБР-м щрагъэкlуэкl политикэр» конференцыр. КъБР-м Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкlэ и министерствэм, КъБР-м Щэнхабзэмрэ хъыбарегъащlэ lэнатlэхэмкlэ и министерствэм, Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым я лlыкlуэхэр хэтынущ.

Къызэзыгъэпэщар КъБР-м Лэжьыгъэмрэ социальнэ зыужьыныгъэмкlэ и министерствэрщ.

Налшык дэт «Лэгъупыкъу» реабилитацэ центрым сыхьэти 10-м къыщызэlуах.

* * *

«Къэбэрдей-Балъкъэрыр - сабийхэм я нэкlэ». Сабийхэм траха сурэтхэм я гъэлъэгъуэныгъэ.

Налшык щыlэ «Тов уши» щэнхабзэ центрым сыхьэт 15-м къыщызэlуах.

* * *

«Иджырей къэрал-дин зэпыщlэныгъэхэм хиубыдэу щlалэгъуалэм зэфlагъэкlхэр» зэпсалъэ-зэдауэр.

Къызэзыгъэпэщар КъБР-м Щlалэгъуалэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмрэ я lуэхухэмкlэ и къэрал комитетырщ.

Гуманитар къэхутэныгъэхэмкlэ Къэбэрдей-Балъкъэр институтым и унэм сыхьэт 15-м къыщызэlуах.

Мэкъуауэгъуэм и 12-м

«Хьэтхэр» ансамблым и концерт.

Къызэзыгъэпэщар КъБР-м Щlалэгъуалэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэ хэмрэ я lу эхухэмкlэ и къэрал комитетырщ.

Профсоюзхэм Щэнхабзэмкlэ я унэм сыхьэт 19-м къыщызэlуах.

Мэкъуауэгъуэм и 14-м

«Щlалэгъуалэр узыншэу псэуным и телъхьэщ» лэжьыгъэм хиубыдэу лъакъуэрыгъажэм тесу псым хэлъэнымкlэ ирагъэкlуэкl щlыналъэ зэхьэзэхуэр.

Къызэзыгъэпэщар КъБР-м Щlалэгъуалэмрэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэмкlэ и къэрал комитетырщ.

Налшык къалэм и Курорт гуэлым сыхьэти 10-м къыщызэlуах.

Къумахуэ Мухьэдин дунейм зэрехыжам и хъыбар гуауэр къысlэрыхьащ.

Сэ Мухьэдин кавказоведхэм щыщ еджагъэшхуэу, ныбжьэгъу гуапэущ сигу къызэринар. Ар дунейм зэрехыжар хэщlыныгъэшхуэщ. Псом хуэмыдэу ар зыхащlэнущ кавказыбзэхэр зыдж щlэныгъэлlхэм.

Си унэгуащэ Заирэ сэрэ Мухьэдин и щхьэгъусэм дыхуогузавэ, и lыхьлы псоми а гуауэр ядыдогуэш.

Профессор
ХЬЮИТТ Джордж,
кавказыбзэхэр зыдж профессор, Лондон.

Щlэныгъэхэмкlэ Дунейпсо Адыгэ Академием хэтхэм, Дунейпсо Адыгэ Хасэм, Къэбэрдей Адыгэ Хасэм, «Адыгэ псалъэ» газетым я лэжьакlуэхэм гущlыхьэ ин ящыхъуащ щlэныгъэлl щэджащэ, филологие щlэныгъэхэм я доктор, ЩlДАА-м и академик, адыгэ лъэпкъым и щэнхабзэм, бзэм, лингофольклористикэм зегъэужьыным хэлъхьэныгъэ инхэр хуэзыщlа **Къумахуэ Мухьэдин lэбубэчыр и къуэр** зэрылlар икlи абы и lыхьлыхэмрэ благъэхэмрэ яхуогузавэ.

Къумахуэ Зарэ Исуф и пхъум, дунейм ехыжа Къумахуэ Мухьэдин и lыхьлы, благъэ псоми я деж

Дэ фlыуэ тлъагъу икlи пщlэшхуэ зыхуэтщl Мухьэдин дунейм зэрехыжар гуауэшхуэу зыхэтщlауэ дыныфхуогузавэ.

Хъыбар гущlыхьэр дэ Хэкум дыпэlэщlэу дыщыщыт зэманым къызэрытlэрыхьар тlуащlэу хьэлъэщ. Дэ дыхуейт иджыпсту дыфщlыгъуну икlи фи гуауэр фщхьэщытlэтыкlыну. Ауэ шэч къытевмыхьэ гукlи псэкlи дызэрыфщlыгъум, фи гъусэу нэпс зэрыщlэдгъэкlым икlи дунейм ехыжам Тхьэ дызэрыхуелъэlум.

Зэрыщыту адыгэ лъэпкъым, дунейпсо кавказ щlэныгъэм я дежкlи хуэдэу, Мухьэдин зэрыщымыlэжыр ди дежкlи зэи тхуримыгъэкъужын хэщlыныгъэщ. Абы и цlэм адыгэхэм я дунейр игъащlэкlэ игъэнэхунщ, Мухьэдин и лэжьыгъэхэр ар сыт щыгъуи псэкlэ зыхуэпэжа и лъэпкъым и щэнхабзэм и lыхьэ гъуэзэджэ зэрыхъуар адыгэхэм я щlэблэу дяпэкlэ къэкlуэну псоми къагурыlуэнщ, и фэеплъри ди цlыхухэм зэи ящыгъупщэнкъым.

Мухьэдин и псэр здэкlуам Алыхьым щигъэтынш. Адыгэ бзэщlэныгъэм лъабжьэ быдэ хуэхъуа лэжьыгъэ абы къызэринэкlащ, апхуэдэу щыщыткlэ, и цlэри адыгэ щlэныгъэ lуэхум зэрызиужьым и дамыгъэу къэнащ.

Пщlэшхуэ къыфхуэзыщlхэу
КЪАНДУР Мухьэдин, БЭЛАГЪЫ Любэ.
Инджылыз, Уиндзор.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и тхакlуэхэр Урысейм и Тхакlуэхэм я союзым хэт **Къагъырмэс Борис Хьид и къуэм** хуогузавэ абы и шыпхъу **Уэркъуасэ Цринэ Хьид и пхъур** зэрылlам къыхэкlыу.

КъБР-м Щэнхабзэмрэ хъыбарегъащlэ lэнатlэхэмкlэ и министерствэм, Журналистхэм я союзым, «Адыгэ псалъэ» газетым и редакцэм я лэжьакlуэхэм гущlыхьэ ящыхъуауэ хъыбар фагъащlэ Урысейм и Журналистхэм я союзым хэт **Гувэжыкъуэ Петр Хьид и къуэр** дунейм зэрехыжамкlэ икlи абы и lыхьлыхэмрэ и благъэхэмрэ яхуогузавэ.

Ди газетым и къыкlэлъыкlуэ номерыр къыщыдэкlынур мэкъуауэгъуэм и 14-рщ.

Редактор нэхъыщхьэ
ХЬЭФlЫЦlЭ Мухьэмэд

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР
ЖьэкlэмыхъуМаринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Жылэсэ Маритэ, Лъостэн Музэ, Ныбжь Таисэ, Уэрдокъуэ Жансурэт, Хьэжыкъарэ Алик, Шал Мухьэмэд.**

ДИ ХЭЩlАПlЭР
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Ленинымы цlэкlэ щыlэ уэрам, 5, ебгъуанэ епщlанэ къатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.
КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкlэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ lуэхухэмкlэ - 42-22-86; къуажэ гъащlэмрэ экономикэмкlэ - 47-22-63, 42-57-59; щэнхабзэмкlэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ lуэхущlапlэхэм ядэлэжьэнымкlэ - 42-60-53; хъыбарыщlэхэмкlэ, спортымрэ письмохэмкlэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щlэныгъэмкlэ - 42-63-64, 47-32-15; зэдзэкlаклуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер lуэхущlапlэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаlэта lуэхугъуэхэм я пэжагъымкlэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я lуэху еплъыкlэр зэтехуэ зэпыту щыткъым.
Газетыр lэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщlэныгъэхэмкlэ и управленэм.
Тел.: 42-06-51, 42-19-59.
Газетыр щэнымкlэ жэуап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м №Н-0065-м щlэту ятхащ.
Зы илъэсым газетыр 250-рэ къыдокl.
КъБР-м Щэнхабзэмрэ хъыбарегъащlэ lэнатlэхэмкlэ и министерствэм 1905 гъэм щыlа Революцэм и цlэр зезыхьэ и полиграфкомбинат, Налшык къ., Ленинымы и цlэкlэ щыlэ уэрам, 33, телефоныр 42-35-75.

Мы къыдэкlыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Къаншокъуэ Эллэ, редактору Къэрмокъуэ Хьэмид, корректорхэу Афэ Тамарэ *(3,4-нэ нап.)*, Щоджэн Иннэ *(1,2-нэ нап.)*, корректорхэм я дэlэпыкъуэгъу Иуан Заирэ. *Компьютеркlэ газетым и теплъэр ящlащ:* Ныр Саидэ, Щакlуэ Мадинэ, *сурэтыщl* Къарей Элинэ.

Номерыр "Адыгэ псалъэм" и компьютер lэнатlэм щагъэхьэзыращ.
Газетым lэ тедзэн хуейщ сыхьэти 20.00-м.
Щытрадзар сыхьэт 22.00-рщ.

Индексыр 51531●Тиражыр 10.008●Заказ №1964